



Vsebina 3. številke:

Ivan Pregelj: „Eno dete je rojeno...“ — Marija Kmetova: Božičnica. — J. Ribičič: Snežinka. — Fr. Kotnik: Na otročje. — Janez Mejaš: Veličje gozda. — E. Adamič: Dve belokranjski: 1. Kolednica. 2. Lepa roža lilija. — Divje gosi. — Karel Širok: Marija in grlica. — Hudales Oskar: Triglavov polet. — Fr. Milčinski: Butale in Butalci. (Ilustriral Bambič.) — Ali ljubijo mačke glasbo? — Opazovanje živali v decembru. — Vrt v decembru. — Až: Nekaj o krompirju. — Koliko nas je in kako smo močni. — O naših spalnicah. — Cicibanov rod: A. Pirjevec: Nasredin in njegov osel. (Ilustriral H. Smrekar.) — Sv. Miklavž. (Francoska legenda.) — Janezkovo pismo. — Prispevki otrok.



„Naš rod“ izhaja osemkrat med šolskim letom in ga prejemajo naročniki „Mladinske matice“, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije „Mladinske matice“ Din 22·50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2·50.

List izdaja „Udruženje jugoslov. učiteljstva“ v Ljubljani, zanj odgovarja Andrej Skulj.

Glavni in odgovorni urednik: Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica šte. 6.

»Eno dete je rojeno . . .«

Novo božično pesem, zapojmo, otroci, to pesem! Sredi mrazov
in mrakót pesem mrzlih zvezdâ; sredi težav in nadlog pesem polnočnih
luči. Da se nam v dušah sprostí in srce omehča v solzah. Novo bo-
žično pesem, otroci, zapojmo to pesem!

Rajža mi, rajža žlahtna gospa, Mati Marija Jožefova,
daleč iz dežele Galileje.

Prišla je, prišla ta žalostna gospa, Mati Marija Jožefova,
v to svoje mesto betlehensko.

Vzemite pod streho žlahtno gospó, Mater Marijo Jožefovo,
se bom za to noč odpočila.

Bridko se zjoče žlahtna gospa, Mati Marija Jožefova,
pri svojih prenočišča ni našla.

Rajžaj, le rajžaj, žlahtna gospa, Mati Marija Jožefova,
pred mestom boš jaselce našla.

V hlevcu rodila je žlahtna gospa, Mati Marija Jožefova,
svoje precartano Dete.

Pa je zapela žlahtna gospa, Mati Marija Jožefova,
da bi ji Detece spalo.

Česa le prosim, žlahtna gospa, Mati Marija Jožefova,
da bi mi Detece dalo?

Tega Te prosim, žlahtna gospa, Mati Marija Jožefova,
da mi boš Detece dalo:

Tvoje nedolžne in svete roke vse žalostne naj blagoslove,
da vsaj to noč bi se enkrat nasmehnili . . .

Novo božično pesem, zapojmo, otroci, to pesem! Pesem sloven-
skih mater, sirot in otrok, ki so rajžali in so trudni vsi, daleč in blizu
ob Soči in Dravi in Adriji. Da bi vsaj to noč se odpočili in vsaj nocoj
se enkrat -- nasmehnili . . .

Ivan Pregelj.

Božičnica.

So božičnice doma in so po tujih dvorajah. Doma so lepe.

Že v šoli se je začelo: »Kaj bi rada ti in ti in ti?«

Plahi so bili odgovori; moj najbolj plah: »Čevlje«.

Komaj da je prišla beseda iz ust, zdelo se mi je, da je vse okrog mene ko en sam, velikanski čevlj. — In prišel je tisti dan: božičnica.

Joj, kakšna dvorana! Luči zgoraj, luči ob straneh, še s tal so se dvigale, dasi bolj motne in siromašne v bledih odsevih. Spredej v dvorani vzvišen prostor, ko v šoli. Namesto črne šolske table, žamet in medeni okovi. Na desni velikansko, do stropa segajoče božično drevo: lučka pri lučki, pa cukrčki, laski, angelčki in snežek, kot bi bil zares padel izpod oblakov.

Zavrtelo se mi je v glavi. Tak sijaj, taka krasota in takó velikansko vse! Dasi sem bila sicer majhna, sem bila tedaj še manjša, ko drobtinica, ko prašek na tleh. »Le kako, kako bom prišla tja gor,« mi je rojilo po glavi in zaželela sem si, da bi se odprla tla in bi izginila v črni luknji. Tedaj — neko ime — znano se mi je zazdelo.

»Tak pojdi! Ali bodo čakali?«

Dregnil me je komolec, pot mi je oblil čelo, noge, ko da jih nimam.

»Brž!«

Poskusila sem prestopiti za korak s tiste točke, kjer smo stali ko prikovani že dobro uro. Omahovaje sem se pozibavala, se spoteknila ob preprogo, božično drevo se je nagibalo, ali se ne bo zdaj zdaj tudi strop sesul name? In že: sami obrazi v polkrogu.

Lepo rejene, prijazne, smehljajoče se gospe v črnih, svilenih oblekah. Vseh oči se ozirajo vame.

»Prikloni se!« mi zašepeče nekdo. »Roko poljubi!«

Le kako! Ne tega ne onega ne storim, komaj da roko iztegnem.

V rokah začutim čevlje, stisnem jih k sebi, odplavam, priplavam do vrat — smuk! — že mi zabrije burja v obraz. Tako dobro mi je dela!

Doma primerjam, obuvam. »O Bog pomagaj!« Solznih oči sem jih postavila v kot.

In potem vsako jutro: »Imaš nove čevlje?«

Molčala sem. Nisem povedala, da sem se že uro, preden je bilo treba vstati, bala tistih čevljev.

»Imaš nove čevlje?«

Zunaj sem si jih na skrivaj sezula, stlačila pod stopnice, obula stare, zakrpane, raztrgane. Saj to niso bili čevlji: na dolgo, na široko mi je plavala noga v njih in se zadevala ob trdo usnje, ko da bi me v čolnu vihar butal sem in tja. — Še jih vidim, tiste čevlje, Bog z njimi!

In bolj ko prej, vem: So božičnice doma in so po tujih dvorajah. Po tujih dvorajah je hudo.



J. Ribičič:

Snežinka.

Snežinka se je naveličala neba in oblakov in teme pa dejala:
„Nocoj je sveti večer. Grem na zemljo k ljudem pogledat, kaj delajo.“
In se je predala vetru, da jo ponese v mesto. Zibala se je tja, zibala sem in priplavala nad mestni trg.

„Zdaj si pa sama pomagaj,“ se je poslovil veter in odžvižgal.

Mestni trg je žarel v svetlobi neštetihi luči. Po trgu so se drenjali ljudje. Pod pazduho so nosili omote, z zlatimi vrvicami zavezane in s smrečjem okrašene. Vsi so hiteli svojo pot. Vsem se je mudilo.

Ob hišah so slonele smrečice, velike in majhne. Ob smrečicah pa prodajalci drevesc. Zeblo jih je. Radi bi prodali še zadnje smrečice in odšli domov. Zakaj tudi pri njih doma je toplo in lepo nocoj.

Snežinka je priplavala in sedla na majceno smrečico. Sedla je smrečici na vrh in se ozirala okrog.

Gledala je in se čudila. Polno je šlo mimo ljudi, ali ne eden ni bil drugemu podoben. Nekaterim je samo košček obraza gledal iz debelega kožuha, drugim je silil mraz skozi raztrgan jopič; enim so oči žarele od veselja, drugim jokale od žalosti.

Čudila se je snežinka in se trudila, da bi vse to doumela.

Pa ji misli zmede temna senca. Snežinka se ozre in vidi: Ob smrečici stoji ženska. Trese se od mraza in v dolgo ruto skriva obraz. Oči ima široko odprte in strah in žalost sije iz njih. Bliža se smrečici in že stoji ob njej. Pogleda plašno navzdol in navzgor po trgu. Roka ji seže po smrečici, a se zopet skrrije pod ruto. Pa se zopet prikaže bela roka. Zgrabi smrečico in še preden se snežinka zave kako in kaj, že teče žena s smrečico pod ruto preko trga.

„Držite jo!“ zavpije nekdo.

„Da se upa! Pa še nocoj!“ se jezi drug, debel glas.

Ali žena je bežala in ušla. Zavila je v stransko ulico, pa še v drugo, še ožjo in dalje in dalje preko mostu, ob nabrežju do lesene kočice.

Tu je odprla duri in vstopila. Prižgala je konček sveče in stopila k mali posteljici v kotu. Na posteljici je ležal fantek.

„Stanko, glej!“

In je Stanko široko odprl oči. Suhe ročice so mu segle po smrečici in blažen smehljaj se mu je izlil preko obraza. Nekam daleč so mu zasanjale oči in ustna so mu zašepetala: „Mati, joj, mati. Koliko lučic! Koliko igrač! Vsa hiša jih je polna. Vedno nove prihajajo. Vrte se, skačejo, glej, okrog in okrog. Dvigajo se, glej! Tudi jaz se dvigam. Mati, joj, mati!“

In mu je beseda zamrla in mu je oko ugasnilo. Ali blažen nasmeh mu je ostal razlit čez obraz.

Prestrašena mati se je sklonila in ga prijala za roke: „Stanko! Stanko!“

Ali so bile Stankove roke mrzle in mirne, prečudno mirne.

Sklonila se je žalostna mati nad sinčkom, mu sklenila mrzli ročici in ga poljubila na laske. Z oči ji je kanila vroča solza na otrokovo lice.

Tedaj je tudi snežinka zajokala in padla z vršička. Padla je na materino solzo in se z njo stopila v eno.

Ne dolgo, in obe sta se izpremenili v leden biser.

Zakaj v lesenih kočah je mrzlo na božični večer.



Na otročje.



tročje je otroški praznik v decembru. Ponekod mu pravijo tepežnica, drugod šapavica ali pámetiva, pri nas v Mežiški dolini pa je znan pod imenom »otročje«.

Pred otročjem smo se razkropili po lesu (gozdu) in smo si urezali pripravnih brezovk za tepežkanje. Namakali jih seveda nismo, kajti to je pravica staršev in odgovornih vzgojiteljev. Nekaterim je sv. Miklavž prinesel poleg drugih darov tudi pošteno veliko šibo; ti seveda niso imeli take brige.

Na otročje je bil že zarana velik pek in pajdar v kuhinji, veži in okoli hiše. Dekle so teple druga drugo, zgodnji tepežniki pa so poskušali odpirati zaklenjena hišna vrata in butali ob nje. Ropot in hrup nas je predramil iz sladkega spanja. Vstali smo in otepli starše še na postelji, ker je to veliko več vredno, kakor če bi čakali, da vstanejo. Starejši smo že pogumno užigali po odejah, mlajši pa so bojazljivo polagali šibice, ker si še niso bili svesti velike pravice, ki jim jo je dajal ta praznik. Pravili so nam, da so se ponekod otroci že zvečer poskrili pod postelje v kamrah in izbičih in takoj po polnoči otepli starše in druge odrasle. Baje dobi tisti otrok, ki prvi otepe, najlepše darilo.

»Reš'te se, reš'te se
k novemu letu,
zdravi no veseli
v gnadi božji,
da bi dolgo živeli
pa v nebesa prišli.«

tako smo voščili in topli in čakali, da so oče počasi odprli denarnico in dali vsakemu svetlo desetico, mati pa orehov, fig in slaščic. Nato pa šibo pod pazduho in hajd' k sosedu Jugu, k dedeju in babici, po njihovi smrti pa k stricu in strini, kjer smo tudi pošteno opravili, da so bili veseli dedek in babica, stric in strina, najbolj pa seveda mi.

Še k Juriču, drugemu sosedu, smo smeli, drugam pa nič več.

Med tem pa se je že nabrala v hiši velika kopa otrok z Dobrij, Tolstega vrha, Selovca in skoraj vsi tisti, ki sta jim bila oče in mati krstna ali birmanska botra. Teh pa je bilo precej. Prezeblji so po opravljenem vezilu posedli okrog gorke krušne peči. Mati so se za otroški praznik že pripravili. Pogača je bila spečena. Dajali so tudi rženega kruha, ker ga ubožci niso imeli doma. Nam pa so pravili, kako je tem otrokom hudo, ker nimajo doma kruha ali pa morajo jesti ovsenega. Vsak je dobil tudi sočnih jabolčkov, ali špiceljnov, ali tistih okusnih vinik ali trdičev (mašangerjev) in drugih. In še »kloc« (posušenih hrušk) in posušenih jabolčnih krhljev (mi jim pravimo »šibrlni«) so jim nadevali. Tudi nekaj drobiža je odletelo, več so dobili seveda botrinski otroci. Vsem otrokom so bila na otročje vrata na stežaj odprta. Če bi se pred njimi zaklepal in otroci ne bi mogli tepsti in voščiti k novemu letu, ne bi bilo sreče pri hiši.

Prepozno pa ni smel nikdo priti. Zaspanéta, ki jo je primahal proti poldnevu, so dražili, da ga bodo v peč vrgli. Pa jo prikima močen fant opoldne: »Sedaj pa je že prepozno, nič ne velja.« »Sem jih pa že dojesti (dosti) otepel, pa nisem mogel prej priti.« Smeh, in je tudi on dobil darilo, ki ga je spravil v napolnjeno torbo.

Fr. Kotnik.

Veličje gozda.



redan je zapadel sneg, se je naš gozd razljutil, kakor bi se upiral zimi in njeni hladni odeji. Od grma v grm je šel šelest, z leske v črni trn, prek skal in je hušknil stres v strme klance, šinil ob debela hoj in belih smrek. Zviška je planil preko laza, z ravnice bušknil v vrh. Tam v tihem dolu je dvignil glavo izpod previsa jelen, kraj skrite jase zadrhtela košuta v stari grivini.

Kmet Bršljan in sine Janže sta naložila pod klancem vozič drv in pognala voliče. In tedaj je močnejše pritisnil vetrovni zagon, upogibal vejevje hoj in ga kar vrtinčil. Janžeta je bilo strah, da se je stiskal k voličem, oče Bršljan pa je kar mirno poganjal rogače, saj je bil vajen gozdnih pišev.

Mrak se je zgrinjal nad lesovjem. Hrkanje in piš, cviljenje nad prepadi. Novi sunki so se trgali z višav, gostejše plasti viharja butale ob strnjeno deblovje, do tal pretresali orjaške hoje.

Voliča sta vlekla, kakor bi ju naganjal strah iz gozda. Pa preden se je zgrnila noč, sta potegnili vozič iz gozdnega viharja in zavila doli v selišče in zavetje. Janže se je še ozrl nazaj — in kar zbežal proti domu.

Gozd je zajela noč pa ga je stresal silovit nalet viharja, ki se je razmahoval globlje v lesovje. Kakor vzdih, ihtenje v vrhovju, a mrzle sile so se usipale v zavalu, bile ob neupognjene orjake hoj, ki so se strnili v močan zajez. Bes, razbes, nalet udarnih sil, tresk, lomljenje kakor šklopot oklepnikov, kakor bi konjica bila v klance. Čuj, vrišči in piš, razlomljeno hojevje pada...

Plaha stebelca se iztezavajo k deblovju, stiskajo se k zaščiti mater in očetov svojih. Šibke mladike se upogibajo do tal, do koreninja jih pretresa mraz. Bes, razbes! Vzdih jelk in tis, hrk jelenov, cvil košut, frfot pregnanih tic...

Tak je bil naš les jeseni. Potem je pa pršilo. In mrzli prš je zledenel pa naletaval sneg. Nalahno se je drobil beli mah, odet, zasnival utrujeno lesovje. Potem pa je bilo vse tiho, tiho kakor v bajnem snu...

In sta prišla Bršljan in njegov Janže! Oče je gazil naprej, sine pa moško za njim in se ni strašil snega. Bršljan je šel pogledat, kako je v gozdu, ako ni morda sneg polomil mladih smrek, zdrsnil z velikih na male pa jih pomendral. Saj Bršljan je imel le majhen delež gozda, in prav zato ga je tembolj gojil in imel zanj brige. Z vso ljubeznijo je sadil majčcene smrečice in jih hodil gledat, kako se razvijajo, kako rastejo ti mali piščanci pod okriljem starih hoj. Posebno ob viharjih dneh ga je skrbelo, da bi ne zlomilo starih, a v zimi da bi ne zadušila odeja teh mladih.

Prav tisti dan pred svetim večerom sta šla gori oče in sine. Doma je bil snel Bršljan božjo mater v kotu pa jo pomaknil više. In sine je koj uganil, da je pripravil oče prostor za jaselce.

»Nu, pojdi z mano, če hočeš,« je del sinku. »Boš nabral mahu.«

In Janže si je brez ugovora obul škornje — pa sta šla.

Molče sta jo rezala skozi gozd, da bi ne kalila zimskega sna in veličja. Janže je mislil na jaselce in na pastirce in ovčice, ki čakajo v škatli na polici na svež mah in na sveti večer. Sam pri sebi je pre-mišljeval in se neizmerno veselil svetega večera. Pa razkleščen količ se suši v dimniku nad ognjiščem. Ko bo šel k polnočnici, bo tisto baklo zažgal, da bo svetila prav do fare. Na vse to in tisto je mislil Janže in tiho stopical za očetom, da bi ne vzdramil tega svetega gozd-nega molka.

Kar je udaril strel v to sveto veličje, da se je streslo kakor iz sna. Osupla sta obstala. Izpod bližnje hoje se je opotekla plaha srna, za-gnala se dvakrat, trikrat — pa padla, obležala v krvi. Dva psa sta se pognala k nji, radostna lajala, za psi pa se prikazal strelec, grajski logar. Bršljanova sta ga spoznala, pa nista rekla nič, niti pozdravila ga nista, tako sta bila iznenadena. Grajski strelec se ni zmenil za nič kogar, kar telebnil je na srno pa ji pognal rezilo v vrat... In topel cur je brizgnil po čisti snežni belini... Psa sta radostno poskakovala pa mlaskala z jezikom v kri...

Bršljanova sta se premaknila pa odrinila dalje. Korak jima ni bil več poln, omahoval jima je, kot izmučena sta se vlekla dalje. Pa se je Janže ustavil: »Oče, kar nazaj, ne več naprej,« je rekel ves pre-paden. Bršljan ga je pogledal in uganil njegovo bol. Zamahnil je z roko, kakor vsega naveličan, pa se okrenil in si potisnil kučmo na oči.

Janže je upognil glavo pa ni mislil več na mah, ne na pastirce in ovčice ne na baklo. Mislil je samo še na ubogo srnico in na tistega dedca, ki je telebnil nanjo pa razkopal Janžetu jaselce in mu ugasnil baklo svetega večera...

Dve belokranjski božični.

1. Kolednica.

E. Adamič.

Zbor

mf Po-moz Bog kak na bo-žič, tak po bo-žič:

Klavir

mf

zdra-vi ve-se-li bo-ži-če-va-li! Po-moz Bog, Po-moz Bog!

2. Lepa roža lilija.

E. Adamič.

Zbor

Le-pa ro-ža li-li-ja, i še lep-ša Ma-ri-ja,

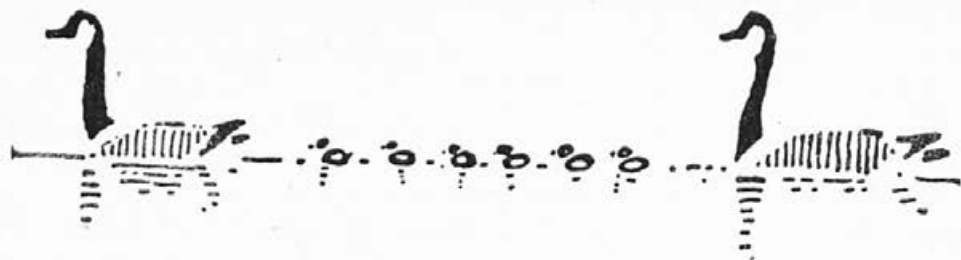
Klavr

ki nam ro-di-la si-ne-ka, smi-le-ni-ga Je-zu-sa

Židom ga je povila,
zlatom ga je pokrila,
ponesla ga je na goro,
na to goro visoko.

Srečala jo judinja
in Marijo prašala:
»Kaj tiносиš, Marija?«
»Nosim svojga sineka.«

»Tam ne hodi, Marija,
tamo jeso judovi:
čedo ti zeti sineka,
smileniga Jezusa.«



Divje gosi.

Veliki prirodoslovec Tompson Séton, znan po vsem svetu zaradi lepih povesti o živalih, ki jih je napisal, ni opazoval življenja živali v kletkah in po zooloških vrtovih, temveč v naravi, kjer so živele pravo naravno življenje. Kar je zanimivega videl, je zapisal in potem združil v povest, zato so njegove povesti tako zanimive, ker veje iz njih resnično življenje. Po njegovi pripovedi o divjih racah je napisana črtica, ki jo priobčujemo. Tompson je bil tudi dober risar, kar dokazujeta dve sliki, ki krasita črtico.

Ko sem si bil pred leti sezidal hišico sredi kanadskega gozda ob robu malega jezera, tedaj sem željno pogrešal glasu divjih gosi na jezeru. Jezero je bilo zapuščeno in okrog in okrog obrastlo z gostim vejevjem, sredi jezera pa je bil mal otok. Vse je bilo lepo in pri- kupno, ali življenja na jezeru ni bilo. Prevelika je bila tišina na njem. Člo- veku je kar strah segal v srce. Zaradi tega sem se odločil, da si priskrbim divje gosi in jih izpustim na svoje jezero. Res se mi je posrečilo daleč proč ujeti dvoje gosi — gos in gosaka. Pristregel sem jima peruti, da mi ne odletita spet tja, od koder sem ju prinesel, in sem ju izpustil na svoje jezero.

Lepi živali sta se kmalu privadili novemu domu. Nekaj časa sta jadrjala po jezeru, pa se čez nekaj dni zasidrala na otoku. Kmalu sem zapazil, da bosta gnezdila na otoku. Samica je tam legla šestero snežnobelih jajc in sedela na njih štiri tedne zaporedoma in neutrudljivo. Samo po pol ure si je privoščila počitka vsako popoldne. Gosak pa je medtem stal na straži. Kakor vojna ladja je krožil po jezeru okrog otočka. Ne enkrat ni on valil namesto goske, ne enkrat ni goska prevzela straže namesto njega.

Nekega dne sem zaveslal proti otočku, da bi si ga natančno ogledal. Pa je goska opozorila svojega druga na bližajočo nevarnost. Zaslišal sem najprej njen krotki klic: »knak«, nato pa ostri: »hiss«. In še preden se je moj čoln mogel zasidrati na obrežju, je že stal pred njim gosak, divje pihajoč in mahajoč s perutmi. Spoznal sem, da bi se dal rajši ubiti, kot da bi odnehal. Zaveslal sem nazaj in se vrnil domov.

Po štirih tednih so se izvalili mladiči. Šestero lupin je počilo in šestero zlatorumenih kljunčkov je prvič začivkalo. Že drugega dne so zapustili mahovito gnezdo. Korakali so nerodno, a urejeno za materjo. Zadaj pa je ponosno racal oče gosak. Mati spredaj, oče zadaj, otroci v sredi. Mati jih je vodila, oče pa jih je stražil. Pa kakšen je bil to stražnik! Najsi je priletel jastreb, ali lisica, ali kdorkoli: Ni je bilo živali, ki bi se ji gosak ne bil postavil po robu, če je šlo za njegove otroke.

Mladiči so rastle in so postali veliki in močni. Še preden je minilo četrto leta, so že bili skoro tako veliki kot stara dva in okrašeni z lepim belim perjem po vsem telesu, s črnim pa na vratu. Po še enem sledečem mesecu

so jim tudi peruti bile doraščene. Le njihovi glaski so bili še tenki in šibki, manjkal jim je trobentajoči glas odrastlih. Drugače pa so bili povsem podobni materi. Kmalu so tudi začutili moč v perutih in se dvignili tupatam v zrak nad jezero. In ko so postale njih peruti močne in krepke, se jim je tudi glas izpreminjal, dokler niso trobentali tako kot starši. Moja želja, da bi moje jezero oživel, se je uresničila. Kmalu je jata mladičev trobentala visoko v zraku, odletavala na vedno daljše izprehode in se vračala k staršem na jezero. Letali so urejeno strnjeni v neločljivo verigo.

Prišel je mesec, ko je začelo padati listje z dreves. Male ptice selilke so se začele družiti in krožiti nad vrhovi dreves. Visoko v zraku so se nekega dne prikazali klini potujočih gosi. Ves zrak je bil poln njihovega trobentanja.

Gosi na mojem jezeru so pogledale navzgor, zagagale v odgovor in se na vodi uredile. Uredile so se v klin. Spredaj mati, za njo otroci v dveh vrstah, zadaj oče. Mati je dala povelje. Gosi so se pognale v vodi naprej, zamahnile s krili in se dvignile v zrak vedno više in više proti klinu tujih gosi, ki se je bližal s severa. »Houk, houk!« so vpile in divja radost jim je polnila prsa. »Naprej, naprej!« so vzpodbujali mladiči drug drugega. Še močneje so jim v zraku zašumele peruti. Ali kaj je to? Kje je mati, kje oče?

Na jezeru nemirno plavata in gledata navzgor. Ostrižene imata peruti, ne moreta zleteti. Za svojimi otroki gledata in jih kliče: »Vrnite se, vrnite se!« Mladiči čujejo materin glas z jezera. Zakrožijo nekajkrat nad gozdom in se spuste na jezersko gladino k staršem. Zaplavali so v krogu okrog matere: »Kaj je? Zakaj ne odpotujemo?«

Mati ni vedela zakaj. Morda se je premalo zaletela? Kaj če bi še enkrat poizkusili?

In je mati peljala vso družino na severni konec jezera, uredila vrsto in zagagala: »Naprej!« So mladiči zavriskali: »Naprej!« In je še oče ponovil z globokim glasom: »Naprej!« Zopet so mladiči vzleteli, zakrožili nad jezerom, zapeli svojo popotno pesem. Ali jih je zopet priklical materin glas nazaj. Nista starša in nista mogla vzleteti.

Dan za dnem se je to ponavljalo. Posebno ponoči, ko je splaval na nebo polni mesec in so preko neba letele dolge, dolge verige drugih gosi in pele svojo popotno pesem. Do dvajsetkrat na dan so se mladiči dvignili, do dvajsetkrat se vrnili.

Pritisnil je mraz in gosi so se umirile. Prezimile so na jezeru. Ko je prišla spet pomlad v deželo in so se trope divjih gosi spet vračale z juga, so se naši mladiči še enkrat vznemirili, ali ne več tako zelo kot v jeseni. Poleti so se izvalili novi mladiči in v novi jeseni je plavala že močna rodbina po jezeru. Prišel je mesec oktober. Na nebu so se prikazale nove jate potujočih gosi. Naše gosi so se vznemirile, se uvrstile in mladiči so vzleteli. In kakor lani, jih je tudi letos privabil materin glas nazaj.

Proti koncu oktobra se je zgodilo nekaj čudovitega. Materi so začele rasti peruti. Najprej ji je dorasla desna, nato še leva. Kar je človeška roka pokvarila, je popravila narava. In nekega dne se je dvignila mati s svojo deco v višave in izginila na obzorju.

Oče gosak pa je ostal sam. Žalosten je plaval po jezeru. Ob vsakem šumu je pogledal navzgor in zatrobental: »Vrnite se, vrnite se!«

Smilil se nam je vsem. Sam bo moral ostati za vse življenje. Kajti gosji samec, ki je izgubil samico, si nikoli več ne izbere nove. In njegova goska se gotovo nikoli več ne vrne. Preveč nevarnosti preži nanjo na dolgi poti. Če pa tudi dospe na jug, jo bodo neusmiljeni lovci pobili. Pobili njo in mladiče.

Minila je zima, dospela je nova pomlad. V deželo je prišel april. Gosak je plaval po jezeru in čakal in klical in vabil: »Vrnite se, vrnite se!«

In glej! Gosak se je nekega dne hudo vznemiril. Z iztegnjenim vratom je jadral po jezeru. Nič več ni žalosten njegov glas. »Houk, houk!« trobi iz njegovega kljuna. Zmagovit mu je glas in oster kot jeklo. Petkrat je ponovil svojo pesem. Po petem klicu mu je odgovorilo z višav: »Houk, houk« iz trinajstih grl. Zašumel je zrak in ponosna vrsta divjih gosi se je spustila na jezero in obkolila samotarja. Njegova družina se je vrnila k njemu. Vrnili so se, da prežive poletje pri očetu. In vsako jesen se je dvignila nova, od leta do leta večja jata divjih gosi v zrak in odletela na jug. Na pomlad pa je pripeljala mati svojo deco spet k očetu.



Karel Širok:

Marija in grlica.

Marija bi rada na svatbo šla, — »Nikar se ne jezi, nikar, gospa,
a kje naj pustila bi Jezusa? pomagala najti bom Jezusa!«

Ponudi Mariji se grlica: Zletela je grlica pod goró,
»Le pojdi, Marija, na svatbo til! Marija je žalostna šla za njo.

Le pojdi, Marija, na svatbo ti, In komaj je prišla na pol poti,
saj jaz bom pomagala zibatil!« že ptica naproti ji prileti.

Hitela Marija je prek poljá »Marija, ne bodi nič žalostna,
in zraven na dete je misllla. saj našla sem tvojega Jezusa!

In kadar je prišla na pol poti, S pastirci na trati vesel sedi
spet k svojemu detetu odhiti. in belega jančka v rokáh drži.

In vidi, da zibka na tleh leži Tako mi je rekel, tako dejal:
in ptica utrujena zraven spi. »Le dvigni se, grlica, spet od tal!

»Le — kaj si storila mi, grlica, In materi reci, naj pohiti,
tako si mi čuvala Jezusa!« da svatbe vesele ne zamudi.

Povej, da mi dobro je pod goró.
Da slabše nikoli bi ne biló!«

Triglavov polet.

II. Pojoči pesek.

»Lev,« je tiho dahnil Jožek. Obema je vzelo sapo. Prvič sta slišala govorjenje kralja živali. Nikdar si nista mislila, da ima tako mogočen glas, ki je v tišini puščavske noči bil še močnejši, še groznejši.

»Ali bi se ga bal, če bi ga srečal?« je vprašal Ludvik.

Jožek je samo tiho prikimal. Znova sta prisluhnila. Rjovenje je pojemale in prešlo v tiho renčanje. Trop sene je šinil v grmovje. Pustinja je utihnula. Kmalu za tem, ko ju je zamenjal Ahmed, sta sladko zaspala. Bila sta utrjena od razburjenj tega dne.

V morju zlata je naslednje jutro priplulo solnce na nebeški svod. Arabci so prinesli datljev in mleka, ki bi ga radi zamenjali za smodnik. Stric je kmalu sklenil kupčijo. Ko so sedeli pri zajtrku, je ponosno rekel:

»Mi smo tretji Evropeci, ki so kedaj naskočili te oaze. Raziskovalec Rohlfs je leta 1874. skušal doseči Kufro, a ni prišel dalje, ko do Dahle. Drugi je bil King in mi smo tretji, ali bolje rečeno — drugi. Če Kingu ne bi obljubil, da ga na povratku vzamemo s seboj, bi se odločil, da se odpeljemo dalje proti zapadu. Tako bi mi bili prvi, ki bi prišli čez Libijsko puščavo od vzhoda proti zahodu. Res škoda. — Zdaj pa si pojdimo malo ogledat oazo.«

Opazili so, da so nekateri pastirji prebivali v zidanih, a že napol podrtih hišah. Ko so vprašali onega Arabca, ki jim je bil za tolmača, če so poslopja sami sezidali, je odgovoril da so ta poslopja že od nekdaj tu. Nihče ne ve, kdo jih je sezidal. Sempaja so med grmovjem naleteli na majhne, okrogle stavbice. Arabec je pojasnjeval, da so to grobovi svetnikov. Včasih se v vetrovnih nočeh sliši tožee petje. To so duhovi tu pokopanih in duhovi onih, katerih kosti se suše tam daleč v puščavskem pesku. Stric se je nasmehnil tej babjevernosti. Ahmed pa je bil radoveden, če je kaj kač v oazi.

»Kač ni,« je rekel Arabec, »pač pa je neka žival, ki je pol kača, pol kuščar, s kožnatimi krili na hrbtu. Če kdo pride v njeno bližino, ga ugrizne in je brezpogojno izgubljen.«

To menda ni bila pravljica, ker je King pravil o oazi Dahle, da je našel v pesku sledi take živali. Videl je sicer ni. Morda pa res živi v puščavi, čeprav Arabci radi pretiravajo.

Opoldan so južinali ob studencu, v hladni palmovi senci. Vročina je postajala od trenutka do trenutka silnejša. Na kako delo sploh ni bilo misliti. Vdali so se lenuharjenju in šele pozno popoldan je opomnil Selim begović:

»Treba bo letalo pripraviti, če hočemo jutri zarana odriniti.«



Na ta njegov poziv so se vsi napotili k »Triglavu«, negibno stoječem na pesku. Imeli so res mnogo opraviti pri njem. Dečka sta pospravljala po kabini in shrambi ter brisala prah. Čas jima je med delom in veselim pogovorom hitro potekal. Stric in Ahmed sta snažila in mazala motor.

»Tako,« je čez nekaj časa dejal stric in udaril s cunjjo po motorju, »zdaj si zopet v redu. Samo napojiti te je še treba.«

Selimbegović je odšel v shrambo po bencin. Dolgo ga ni bilo nazaj. Slednjič se je od tam začulo glasno rentančenje in vzdihovanje. Ahmed je zopet planil v kabino, bled kakor smrt.

»Posodo z bencinom smo pozabili pri Djebel Sirhenu. Spominjam se, da sem jo rabil pri snaženju propelerja. Postavil sem jo v pesek poleg sebe. Pozabil sem jo zopet dati nazaj. Kaj nam je sedaj storiti? Ej, moja glava, moja glava! Kaj glava! Navadna, čisto navadna butica!«

Razburjeno je koračil po kabini sem in tja.

Prestrašili smo se, kakor še nikdar tekom potovanja. Res, kaj storiti? Čakati na kako tujo pomoč ni kazalo. Po dolgem molku je odločil stric.

»Najeti bomo morali kamele in iti iskat. Bi ti šel Selimbegović? Ali veš za mesto, kjer si posodo pustil?«

»Znam, znam,« je kimal Ahmed ves obupan. »Ali kako priti tja? Pot je dolga kakih 35 km. Če je posoda le še tam.«

»Kdo naj bi jo odnesel?« se je čudil stric. »Sicer pa moramo takoj nekaj ukreniti. S kamelami znaš ravnati, kajne? Dobro. Najel bom kamelo. Ti odrineš takoj jutri zjutraj in se po možnosti vrneš še isti dan. Prav tako?«

Jožku se je Ahmed smilil, ker se je moral odločiti za tako samotno pot. Prosil je strica, če bi smel iti z Ahmedom. In ker Ludvik ni hotel ostati sam brez prijatelja, je prosil še on. Nekaj časa ju je stric molče gledal, potem pa je dejal:

»Vajin pogum mi res ugaja. Se res nič ne bojita? Naj bo torej. Seveda bom moral najeti dve kameli in vodnika. Naj gre kateri izmed Arabcev z vami.«

Tega pa Ahmed zopet ni pustil, češ, da bodo že sami vse opravili.

*

Odšli so zgodaj zjutraj. Komaj, da se je zdanilo. Ahmed je izbral dve ponižni živali, na eno je sedel sam, na drugo pa dečka. Ponosno sta sedela v sedlu in komaj čakala, da Ahmed požene. Natovorili so še hrane in vode za tri dni. Kmalu sta Ludvik in Jožek morala spoznati, da jahanje na kameli ni ravno prijetno. Ko je Ahmed pognal živali v tek, sta kaj neprijetno občutila enakomerno zibanje. Kljub temu, da sta se krčevito oprijela sedla, sta nihala sem in tja, kakor nihalo na uri. Selimbegović se jima je na glas smejal. Njima pa ni bilo do smeha. Posebno še, ker je solnce vedno močnejše pripekalo. Žejna sta bila na vso moč in sta komaj čakala, da se kje ustavijo. Nepregledna puščava je valovila pred njima. Nikjer zelenega drevesa, nikjer grička, samo rumen pesek vsenaokrog.

»Ahmed, midva sva žejna,« je vzdihnil Jožek.

A Ahmed je samo pokimal in znova pognal kameli v tek. Očividno je čim prej hotel priti na cilj. Po štiriurnem jahanju so dospeli v nekako globino, vso pokrito z okroglim kamenjem. Rob te globine je dajal nekoliko sence in tam je Ahmed obstal. Zlezli so z živali in se okrepčali z jedjo in pijačo.

Pričel se je šele najbolj mučen del poti. Jarek se je vrstil za jarkom, posut z gruščem in velikim, okroglim kamenjem. Peska ni bilo skoraj nič več videti. Čudom so se čudili, ko so v enem teh jarkov splašili puščavsko

lisico z dolgimi ušesi. Žurno se je skrila za kamenjem. Kameli je težavna pot očitno utrujala. Le počasi sta se pomikali naprej. Vse Ahmedovo prizadevanje, da bi ju spravil k hitrejšemu koraku, je bilo zaman. Solnce je neusmiljeno žgalo. Jožku je bilo vroče, da mu je pot lil v potokih po hrbtu, Ludviku nič manj. Polna hrepenenja sta gledala v daljavo, če se ne bi kje pokazalo sirhensko hribovje.

Po šesturni mučni ježi je Ahmed pokazal proti vzhodu:

»Preveč na desno smo jezdili. Tamle je Sirhen.«

Iznad planjave so se pokazali hribi. Zavili so tja in jih dosegli po preteku ene ure. Kmalu so v pesku našli letalove sledi in blizu njih posodo z bencinom. Dečka sta od veselja zavrisknila, a tisti hip sta začula še nek drug krik. Krik jeze in bolečine. Videla sta, kako je skočil Ahmed s kamele in — obležal. Vsa v strahu sta zdrknila na zemljo.

»Kaj je, za božjo voljo?« sta zavpila oba hkratu.

»Ne vem,« je tarnal Ahmed. »Nerodno sem skočil s sedla. Nogo sem si menda izvil. Bo že bolje. Sezujta mi čevelj.«

Sezula sta mu desni čevelj. Ahmed je kar stokal od bolečin. Čeprav sta to opravila v razmeroma kratkem času, je bila noga že otekla.

»Kar mirni bodite,« je rekel Jožek, ko je videl, kako se Selimbegović muči, da bi vstal. »Noga je menda zlomljena. Jaz sem imel ravno tako roko, takrat ko sem padel s črešnje.«

»Joj, joj!« je tarnal Ludvik, »prav tega nam je še manjkalo.«

»Tarnanje nam sedaj nič ne pomaga. Nekaj ur si odpočijemo, potem se bomo skusili vrniti. Ko bi le na kamelo mogel zlesti.«

Čeprav bi morali štediti z vodo, jo je vendar Ludvik natočil v skodelico in namakal vanjo robec ter ga polagal Ahmedu na nogo. Ali vsi ti obkladki niso nič pomagali. Noga je zatekala čimdalje bolj. Tudi bolela ga je zelo. Najbolj jih je skrbelo to, kaj poreče stric, ker se pravočasno ne vrnejo. Zato je Ahmed priganjal k odhodu. Dečka sta natovorila posodo z bencinom. Ravnala sta z njo, kakor bi samo tekoče zlato bilo v njej. Tik k Ahmedu sta prignala kamelo. Velel ji je vleči se na zemljo in se skušal splaziti v sedlo. Dečka sta mu pomagala po svojih močeh, a so kljub temu bili vsi naporji zaman. Bolečine so Selimbegovića čisto oslabile. Kakor vreča je padel nazaj v pesek.

Z obupom v očeh je vprašal:

»Ali bi se bala, sama vrniti se k stricu?«

Ker sta zanikala, je nadaljeval:

»Pustita mene kar tu in odidita. Jutri priletite do sem in me naložite. V Kairu mi bo že kak zdravnik pomagal. Vendar se malo prehudo kaznuje moja lahkomišelnost.« In zopet je vzdihnil.

Povedal jima je še, kako jima je ravnati s kamelama, kako naj se ravnata po kompasu, kako se jima je vesti v primeru viharja in naročil, naj čim hitreje potujeta. Skušata naj doseči oazo vsaj v osmih urah.

Ko sta mu pustila še nekaj živil in vode, sta ga, sedeč vsak na svoji kameli zapustila z žalostnim srcem. Skušal se jima je nasmehniti v slovo, a je le malo skremžil obraz.

Ko je solnce padlo v zaton, je bilo sirhensko višavje že daleč za njima. Kmalu zatem ju je objel hlad jasne, zvezdnate noči. Niti najmanjšega glasu ni bilo čuti. Polastil se ju je občutek brezmejne osamljenosti. Hotela sta ga pregnati s pogovorom, a sta tudi to kmalu opustila, kajti besede so vprav pošastno doncele v ta sveti mir. Na nebu so žareli milijoni zvezd.

Noč ima svojo moč. — — —

Še nikdar v svojem življenju nista tega tako močno občutila kakor takrat. Preko peska so padale čudne sence. Zdelo se jima je, da neslišno begajo sem in tja. Nekoliko lažje jima je postalo, ko je zažarel na vzhodu vzhajajoči mesec. Polagoma je priplaval na baržunasto nebo. Lahen vetrič je zapihal izza sipin in krušil drobni pesek raz njih robove. Tedaj sta se dečka oba hkratu ozrla v nemi grozi. Sreči sta jima zastali.

Prav razločno sta zaslišala čudno zategnjene, tožee glasove. Slišati je bilo, kakor bi nekdo pel. A na vsej širni planjavi ni bilo razen njiju dveh videti žive duše. Glasovi so za hip utihnili in zopet prišli. Sprva lahko in plaho, naraščali iz žvižgajočih tonov v prijetno tuljenje ter zopet izginjali kakor rahel jok v daljavi.

Kaj je bilo to? Arabec se torej le ni lagal, ko je pravil o pesmi duhov. A kje so tisti duhovi? Če sta še tako napenjala oči, nista mogla ugledati nikake postave. Noč je bila hladna. Tresla sta se po vsem telesu, da slednjič že nista vedela, ali od mraza ali od groze. Priganjala sta živali, ki pa od utrujenosti nista hoteli ubogati. Ko sta prispela do onih s kamenjem posutih jarkov, sta se kameli sploh ustavili in nista hoteli dalje. Legli sta. Dečka sta



se morala vdati. Sama sta itak bila dovolj utrujena. Jožek je kimal v sedlu, Ludvik pa je zlezal s sedla in odšel bliže k Jožku. Naslonil se je na njegovo kamelo ter rahlo zadremal kljub onim čudnim glasovom, ki še niso čisto potihnili. Siromaka nista vedela, da jih povzroča veter, ko piha skozi rahlo nasut pesek.

Trdno zaspati vendar le nista mogla. Ludvika je že čez nekaj minut vzdramil nekak šum. Ko je pomencal zaspane oči, je zavpil na vso moč. Njegovega krika se je prestrašil tudi Jožek in obe kameli, ki sta se počasi

dvignili. V zadnjem treuntku je Ludvik skočil v sedlo.

»Kaj se je zgodilo?« je z jokajočim glasom vprašal Jožek.

»Glej! Glej, tamle!« Ludvik je pokazal na tla.

Tam je preko kamenja lezel ogromen pajek, ves pokrit z dolgo dlako. Bil je kakor poosebljeni hudobec. Počasi tipaje je iztezal dlakaste noge, plazeč se po kamenju.

»Beživa!«

Z udarci in kričanjem sta nagnala kameli v dir. In sta ju gonila do zore. Prav nič nista pazila, če jezdit v pravi smeri. Hotela sta proč iz tega začaranega kraja, hotela sta ubežati tej grozni noči. Imela sta srečo, da sta ubrala pravo pot. Najbrže sta ju kameli nagonsko zanesli naravnost proti oazi.

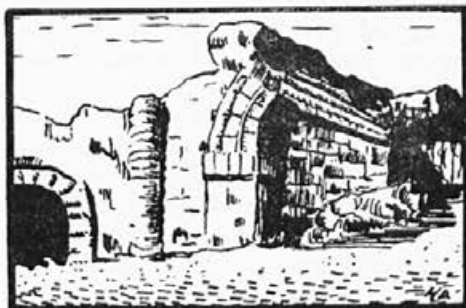
Kolikor mogoče hitro sta poročala stricu o Ahmedovi nezgodi in dve uri pozneje so že pluli proti Sirhenu. Srečno so naložili ponesrečenca, ki ga je stric za silo obvezal in odbrzeli dalje. V oazi Dahle se jim je pridružil še King, in ko so slednjič pristali v Kairu, je Ludvik vzkliknil iz vsega sreča:

»Hvala Bogu! Do ušes dovolj imam tega pojočega peska.«

III. El-Hatra.

Tiste dni, ko si je Ahmed v Kairu zdravil nogo, so se zmenili s Kingom da polete v Benares v Indiji. Mimogrede pa da bodo obiskali tudi skrivnostne razvaline prastarega mesta El Hatre sredi pustinje v Mezopotamiji med rekama Evfrat in Tigris. To pokrajino imenujejo Arabci El Djezire, kar pomeni po naše otok. In je tudi v resnici otok, ležeč med obema rekama. Pred davnimi stoletji je bil El Djezire bujno cvetoča, na gosto naseljena in bogata dežela. Sredi nje je bilo solncu posvečeno mesto El Hatra. Za njegova bogastva so se topli Babilonci, Asirci, Arabci, Turki, Turkmeni, Mongoli in Rimljani. Šele ti so ga popolnoma ugonobili s tem, da so mu odrezali vse trgovske zveze. Krasno, v obliki kroga zidano mesto, z ogromnim solnčnim templjem v sredini, je popolnoma propadlo. Propadla je tudi pokrajina krog njega. Vse je podsul uničujoči pesek. Nihče več ne prebiva v razvalinah. Čuvajo jih le bojoviti Arabci iz rodu Šamar, ker se boje, da ne bi kdo odnesel zakladov, ki so baje skriti v njih.

Ko je Ahmed končno ozdravel, so se naši potniki preskrbeli s puškami in zabojem signalnih raket, ki bi jim mogle služiti v primeru, da jim radio odpove. Po dolgi poti preko Sinajskega polotoka, Palestine, Mrtvega morja in Sirijske puščave so pristali v bližini razvalin. Čudno čuvstvo jih je obšlo, ko so ogledovali nekdanj tako močno zidovje, ki je pripovedovalo o nekdanjih prebivalcih, njih moči in visoki omiki, o živahnem vrvenju, ki je nekoč bilo na teh ulicah. Sedaj pa je vse tiho tam naokrog. Mrtva in žalostna sanja El Hatra o preteklih časih. Nič je ne more zbuditi k novemu življenju. Široka pustinja jo je zaklenila v svoje mrtvo osrčje.



Preplezali so ruševine zunanjega zidu in se napotili proti templju. Tam so videli, da se tempelj deli v tri dele, velikega glavnega in dva stranska. Dečka sta pomagala Kingu meriti vse poslopje. Pri tem so dognali, da je 456 m dolgo in 320 m široko. V tempeljskem poslopju se bočijo velikanski oboki. Vendar se njih velikost ne da natančno določiti, ker nasuti pesek brani dognati, kje se nahaja prvotni templjev tlak. Vsa palača je zgrajena iz rumenega peščenca. Na drznih obokih je mnogo okraskov še prav dobro ohranjenih.

Jožek je potegnil Ludvika za rokav.

»Pojdiva tja za ono le zidovje. Mogoče najdeva v luknjah kakšen kos zlata, če ga je v teh razvalinah res toliko, kakor je pravil oni Anglež.«

Neopaženo sta zlezla preko zidovja na drugo stran templja. Stikala sta po udolbinah, a razen okrušenega kamnja in kamenitih okraskov nista našla ničesar. Vedno bolj sta se oddaljevala od ostalih. Pogledala sta v vsak rov in stikala po vsaki ruševini. Ker zlato ni ležalo kar tako na vrhu kamnja, sta bila zelo razočarana. Nič nista pomislila, da bi ga Arabci že zdavnaj odnesli. Ko sta zavila mimo napol podrtega oboka, je Ludvik, ki je hodil spredaj, obstal kakor vkopan. Hip za tem je smuknil nazaj in prestrašeno zašepetal:

»Skrijva se! Dva Arabca prihajata.«

Jožek pa je bil preveč radoveden. Pokukal je izza ogla, kjer je videl prihajati dvoje, v bele burnuse odetih postav, z dolgima puškama preko pleč.

Kolikor mogoče hitro sta jo ucvrla preko razvalin ter se skrila za napol podrt stolp. A sta izbrala slabo mesto. Jožku se je pod nogami okrušilo kamenje in preden sta se prav zavedla, sta zdrknila, obtolčena po rokah in kolenih, v globoko, hladno jamo.

Kaj sedaj? Kričati nista smela, ker bi ju zapazila Šamarja, sama pa tudi nista mogla splezati iz jame, ker se ni bilo kje prijeti. Od samega strahu si še prav dihati nista upala. Slišala sta, kako sta prihajala Arabca vedno bliže. Da ju le ne bi zapazila! Vsaka njuna stopinja jima je bila kakor udarec po glavi. Čula sta njun pogovor. Možakarja sta govorila zelo glasno, se ustavljala in zopet krevsala dalje. Glasovi so se oddaljevali bolj in bolj, dokler niso v daljavi popolnoma izginili.

Dečka sta se oddahnili in začela klicati, da bi priklicala svoje ljudi.

Šele po dolgem klicanju so se jima znanci odzvali in ju s težavo potegnili na dan. Še vsa preplašena sta jim pripovedovala o dogodku.

»No, lepa reč; še danes se lahko nadajamo kakega ne preveč prijaznega šamarskega obiska,« je menil stric.

Tudi King je potrdil stričevo mnenje, ko mu je ta razložil, kaj sta doživela dečka. Svetoval je, da se vrnejo k letalu. Tako so tudi storili. Ne daleč od »Triglava« je Ahmed pokazal na različne sledove dveh konj v pesku. Sledovi so se izgubljali v smeri proti vadiju Tartarju.

»Evo,« je dejal, »tu okrog sta tudi vohala.

Ves večer so vznemirjeno opazovali obzorje, če se morda ne bi kje pokazali šamarski jezdec. Vse naokrog je bilo mirno in tiho, žive duše ni bilo videti na vsej obširni planoti.

»To še ne pomeni ničesar!« je menil King, ko so se zvečer spravljali spat. »Stražo moramo vseeno postaviti. Prvi bom stražil jaz!«

Snel je puško, zapalil kratko pipico in sedel na krilo pred vratca. Drugi so zlezli v naslonjače in kmalu zaspali.

Sredi najlepšega spanja jih je vrgel na noge oster puškin pok. V kabino je planil King:

»Na noge! So že tu!«

»Koliko jih je? Mnogo?« je vprašal stric in se hitel oblačiti.

»Ne vem natančno. Slišal sem, da se nekdo plazi okrog letala in ker se na poziv nihče ni oglasil, sem streljal v smeri šuma. Tedaj sem natančno slišal peketanje bežečega jezdeca. Najbrž je bil ogleduh.«

Ahmed in stric sta se oborožila. Stric je ukazal dečkoma, naj ostaneta v kabini, ostali pa so odšli ven ter se obrnili v tisto stran, odkoder so pričakovali napada. Šele po dolgem času sta padla dva strela in pošastno odjeknila v razvalinah. Krogli sta našim znancem zažvižgali visoko nad glavami. Odgovorili so s salvo. Arabci niso lenarili in v naslednjem hipu otvorili živahen ogenj. Krogle so udarjale v pesek, žvižgale preko glav, nekatere so se zapičile v letalova krila, ena je oprasnila Kinga po roki in mu preluknjala rokav.

»Slabo smo se postavili,« je rekel Ahmed. »Umaknimo se nekoliko na desno v razvaline. Radi letala, da nam ga ne poškodujejo.«

Poklicali so dečka. Prav tiho so se v temi splazili med razvaline. Jožka in Ludvika je bil boj preplašil. Stisnila sta se za kamenje in v strahu čakala izida.

Sodeč po streljih tudi Arabcev ni bilo mnogo. Kvečjemu dvajset mož broječa četica. Možje so zopet nekolikokrat ustrelili v smeri napada. Arabce je spremenjena smer streljavanja očitno zmedla, kajti nekateri so streljali še vedno proti letalu, drugi proti razvalinam. Temna noč jim je dobro služila

pri prodiranju. Streli so padali iz vedno manjše razdalje. Jožek je slišal, kako je stric rekel Selimbegoviću:

»Pustimo jih bliže. Tako streljanje v slepo nam nič ne koristi. Le paziti moramo, da se ne približajo letalu. To je že od vraga, da se nič ne vidi.«

Nekaj časa je bilo vse tiho, samo neki nerazločen šum je slišati, nekako drgnjenje peska. Arabci so se najbrže plazili, ali previdno jezdili bližje. Na vzhodu je luna počasi lezla iz peščene pustinje. Njena blede luč je na mah preobrnila položaj. Naši potniki so opazili približno dvajset arabskih jezdecev, počasi se premikajočih v senci razvalin.

Tedaj je Ludvik dregnul Jožka med rebra:

»Nečesa sem se domislil. Ali greš z menoj? Pri moji veri, midva bova Arabce ustrahovala.«

»Kako?« Jožek ga je debelo pogledal.

»Ne izprašuj sedaj. Pojdiva, a previdno!«

Neslišno sta zdrknila z razvalin in se počasi plazila proti letalu. Že sta bila pod letalovimi krili, ko so ju Arabci zapazili. Nekaj strelav se je zapiralo krog njiju v pesek. Najčile so se jima lasje, a Ludvik le ni izgubil prisotnosti duha.

»Hitro v letalo!«

Urno in gibčno, kakor dve mački, sta splezala v kabino.

»Kaj bova pa sedaj?« je vprašal Jožek še ves zmčan.

»Boš kmalu videl.«

Ludvik je skočil v shrambo in se vrnil z naročjem signalnih raket. Tedaj se je tudi Jožku posvetilo.

»Zdaj pa že vem, kaj hočeš. Urno še pištolo za izstreljevanje. Našim menda že trda prede.«

(Se nadaljuje.)

Milčinski Fran:

Butale in Butalci.

5. Nakazna zver.



ikdo se ni kar moder prekopicnil z neba doli na naš svet, nego je treba za modrost časa in pouka in koristnih zgledov. Zato tudi Butalcem ni zameriti, da niso bili vsegavedoči in da svojčas niso poznali one stvari, ki se ji pravi klobasa.

Uro hoda od Butal so Tepance, tam so one dni že poznali klobase in jih delali, v božjem strahu uživali in hvaležno spoštovali.

Pa se je v Tepancah zgodilo, da so pri županu klali in je župan naložil jerbas kolin, da jih zapelje staršem svoje žene za poskušnjo.

Pot mu je kazala skozi Butale. Butale so vesel kraj, tudi cesto imajo na poskok, pa je poskakoval še voz in na vozu jerbas s klobasami. Na vrhu je ležala rejena klobasa krvavica, poskočila je previsoko, padla z voza in prešerno obležala sredi ceste. Voz je odropotal naprej.

Videl pa je butalski čuvaj, kako je neznana reč skočila z voza na cesto in se ni umaknila na nobeno stran, nego potuhnjeno prežala.

Čuvaj je imel helebardo ali sulico, previdno se je bližal neznani reči in se ji je približal do prvega vogala: »Kakšna je to zver na svetu! Kar dve ima glavi in štiri roge! Prida ne bo, drugače nam je ne bi bil podvrgel oni bahač, ki ga Tepance imajo za župana.«

Žuril se je in je sklical butalske može. Prišli so in izza vogla gledali nakazno pošast. In jih je skoraj bilo groza.

Toda so bili može in so kar za vogalom sklenili, da se ji naj čuvaj postavi v bran. Dejali so, naj se nič ne boji, nego jo naskoči s sulico, može mu pa bodo podžigali korajžo.

Tako se je zgodilo. Postavili so se čuvaju za hrbet in ga rinili naprej in je čuvaj neustrašeno mahal s helebardo in je mahnil komaj

štirikrat, že jo je zadel in je nagnusna zver kar s pokom počila in se je iz nje pocedilo na vse strani.



Oddahnili so se butalski može: »Zmaga je naša!« Počasi so stopili bliže, videli so kašo, ki se je usula iz krvave, in so kimali in dejali: »Glej jo, pošast nemarno, koliko ima jajc! Če bi se jajca vsa izvalila, mladiči bi lahko požrli vesoljne Butale z nami vred in ženami in otroki!«

Ta zgodba se je zvedela tudi v Tepancah. Pa so se Tepančani smejali, in so rekli: »Butalci so junaki — če jih je sedem vkupe in imajo helebardo, se še krvave klobase ne ustrašijo!«

6. Kobilji jajci.

Pod milim božjim nebom je čuda raznovrstnih stvari, živih in mrtvih, nihče vseh ne pozna.

Pa so bile buče taka stvar, ki jo njega dni niso poznali v Butalah. Zanesse Butalce pot iz imenitnega domačega mesta v drugo, tam je bil semenj, pa vidi kup buč. Zraven stoji kmet in jih prodaja.

Butalec ostrmi: »Oha, kakšna so ta jabolka! Kolikšno bo šele drevo, ki jih rodi!«

Misli kmet, da se mož norčuje, pa mu odgovori: »Kaj se Vam zdi — to niso jabolka, to so kobilja jajca!«

Se zavzame Butalec: »Jajca kobilja? Taka, da se konjska žival izvali iz njih? Konjske živali še nimamo v Butalah, dajte, prodajte mi jih par!«

Pa se kmet ni dal prositi in je prodal par in je izbral največji dve, da bosta v Butalah za pleme, in še je navrgel pouk: »Jajci je treba doma zakopati v gnoj, v gnoju naj ostaneta štiri tedne, ne ure več, ne ure manj. Pa ko preteče rok, boste zijali, kaj so kobilja jajca!«

Butalec je poslušal in razumel. Vzel je buči, vsako pod svojo pazduho, zadovoljen se je obrnil domov proti Butalam.

Buči sta bili težki in nerodni, pot je šla navkreber, pa ko je prišel vrh gore, kjer se pot obesi proti Butalam, je bil pošteno truden.

Široko je sedel pod hrast. Buči si je položil predse med kolena in je počival in počivaje mislil vesele misli: »Moja dva konjička, ali bosta vprežena ali bosta jahana? Jahal še nisem, pa štejem, da ni težko — na konja sedež in ga poženeš: Hi!«

Rekel je »hi!« in s kolegom rahlo pogнал desno bučo. Pa je buča prehitro ubogala, premaknila se je in se po strmem bregu zakotalila navzdol, od debla do debla je odskakovala, ob deblu bukve se je razletela na drobne kosce.

Poleg bukve je rasel grm, iz grma je prestrašen skočil zajec in jo bistro počez ubral v reber.

Pa je presenečeni Butalec mislil, da je žrebe tisto in da je skočilo iz buče, pa ga je premilo klical in vabil: »Stoj, konjiček, saj si moj! Plačal sem jajce, ki si se izvalil iz njega, na, pridi semkaj, pridi, boš košček kruha dobil koruznega, ne veš, kako je dober!«

Toda zajec ni slišal prijaznih besed, že je izginil v hosti. Pa je zastokal Butalec: »Kolikšna škoda! Tako majceno je bilo, še repato ni bilo, le uhato, pa je že teklo tako hrabro! Kako bi šele teklo, ko bi dorastlo!«

Z eno samo bučo je prikorakal domov. Prva pot mu je bila na gnojišče, zakopal je bučo in družini zabičal za žive oči, da pazijo in da se štiri tedne nihče ne dotakne žlahtnega jajca.

Pa ko so minili štirje tedni, ne ura več, ne ura manj, se je družina z gospodarjem vred zbrala okoli gnoja, previdno so odkopali gnoj. V gnoju je pač bila buča, vsa gnila in razpadla, o konjičku pa ne sledu!

Pa je gospodar zatarnal: »Škoda nad škodo! Tisti, ki se je izvalil, mi je ušel, ta pa, ki sem ga prinesel domov, je bil klopotec!«



(Se nadaljuje.)

Ali ljubijo mačke glasbo?



O mačji godbi, ki nas spomladi ponoči zbudi iz spanja, ne bomo govorili. Človeku ni ljuba in je ne razume. Presoditi hočemo, ali ima mačka kak zmisel za godbo, ali pa je podobna psu, ki ne mara godbe in začne tuliti in cviliti, če sliši glasove kakega glasbila.

Vsak prijatelj mačk se lahko prepriča sam, da je mačka velika ljubiteljica godbe. Seveda ako ima zaupanje do človeka in če je človek ne preganja. Kajti mačka, ki jo preganjamo in podimo, ne bo nikoli čutila potrebe do glasbe, kakor tudi človek ne, ki ga življenje preveč tepe.

Neki glasbenik je z raznimi primeri dokazal, da ima mačka močno razvit čut za glasbo in da zelo ljubi godbo. Prepričal se je tudi, da si mačka dobro zapomni kak napev, ki ga je večkrat slišala.

»Imel sem,« pripoveduje ta glasbenik, »navadno, ali zelo modro mačko, ki je bila v družini že pet let in je vsak dan bila moj poslušalec, ko sem igral na klavirju. Vedela je prav dobro, kdaj bom začel igrati. Ob določenem času je prišla na vrata moje sobe in tiho prosila, da ji odprem. Večkrat sem ji zaigral neko veselo pesem, katero je posebno rada poslušala. Kajti kadarkoli sem zaigral to pesem, vsakokrat je skočila in se vlegla v prazno violinsko škatlo na klavirju in zadovoljno zapredla.

Pa se je zgodilo, da smo se preselili v drug kraj na kmete. Belka — tako je bilo mački ime — je prišla v zaboj in prestala vsa prestrašena dolgo vožnjo. Ko pa smo dospeli v novo stancovanje, je nekdo po neprevidnosti odprl zaboj. Belka je skočila iz zaboja, zbežala na vrt in izginila. Iskali smo jo nekaj dni vsepovsod. Ali zaman. Vprašali smo sosede, ali nihče je ni videl. Že smo bili nanjo pozabili, ko zagledam nekega dne, po osmih mesecih, podivjano, zanemarjeno mačko na vrtu. Ko se ji približam, zbeži. Pa se spet ustavi in ozre. Ko sem jo klical, je zamijavkala, ali približala se ni. Šele ko sem jo poklical: »Belka,« je dvignila glavo in se počasi bližala. Sedaj sem šele spoznal, da je to naša Belka. Posrečilo se mi je, da sem jo ujel in prinesel v hišo. Ali umiriti se ni hotela, ampak venomer je skušala zbežati. Pa mi pride na um, da bi jo pomiril z glasbo. Zaigral sem ji pesem, ki jo je prej imela najrajši. Mačka je dvignila glavo, me vprašujoče pogledala in skočila nato k meni in pričela veselo mijavkati. Kakor bi odrezal, je izginila vsa podivjanost iz nje in postala je spet krotka Belka.

Neka druga mačka je ljubila igranje na gosli. Kadarkoli sem igral nanje, je splezala previdno po mojem telesu navzgor, sedla na rame in pazno poslušala. Če sem z igranjem prenehal, je tudi ona skočila z ramen in odšla proč.

Najrajši pa poslušajo mačke zvoke piščali. Začno veselo mijavkati in svoj hrbet drgati ob godca. Seveda se tudi dobe mačke, ki jim ni do glasbe. Saj je tudi pri ljudeh tako!«

Opazovanje živali v decembru.

Bela odeja je pokrila zemljo. Marsikatero žival tlačijo sedaj hude skrbi. Kajti je lakota huda reč. Ptiči, ki se nikdar niso upali v poletju preblizu hiš, trkajo v decembru na naša okna in prosijo hrane. Lakota jim je premagala plašljivost in naredila iz njih junake, ki se podajo v nevarnost, da dobe prehrano.

Kdor je naredil na vrtu ptičjo hišico in jo vsak dan osnažil snega ter natresel v njo zrna in drobtinice, ta se bo lahko veselil življenja na vrtu.

Tudi na polju in v gozdu more človek storiti mnogo dobrega. Tu sede male ptice-pevke na vejah in v grmovjih. Lačne so in šibke. Ne boje se več človeka, če se jim približa. Rad bi jim človek pomagal. Ali kako? Če bi stresel zrna na sneg, bi se izgubila. Toda glej: tu in tam mole na travniku iz snega črni kupčki. To so kupčki gnoja, ki ga je skrbni kmetič potresel jeseni na senožet, da bi mu spomladi bolje pognala. Na njih se sneg ne drži. Tu je pravo mesto, kamor potresemo hrano in pomagamo pticam, da ne poginejo od lakote.

Sesalec v gozdu, ki ne prespe zime, se tudi ne godi dobro pozimi. Najbolj trpe ljubke srnice. Posebno tedaj, če tajajoči se sneg čez noč zmrzne in ne more divjad s parklji izkopati trdega snega. Kdor ima opravka pozimi v gozdu, bo v dneh poledice gotovo zapazil na skorji snega tu in tam krvave madeže. Tu so si srnice ranile noge, ko so hotele prekopati kakor nož ostro sneženo skorjo. Tudi zajec trpi. Ali ne zaradi snega. On si skoplje v mehkem snegu brlogič in tu lepo počiva. Pač pa trpi, ker mu primanjkuje hrane in ker ga zalezuje lovec. Lakota prisili zajca, da zapusti že zgodaj popoldne svoje ležišče. Zunaj ga lovec kaj kmalu zapazi.

Ljubitelji živali in pa pametni lovci, ki nočejo iztrebiti vso divjačino, postavijo v gozdu krmišča, polna mrve, da imajo srne hrane vsaj za silo.

Pomagajmo tudi mi, kjerkoli moremo, da prežive ljube živali trdo zimo in dožive novo prebujenje življenja.

Vrt v decembru.

Delo v sadovnjaku ne sme počivati, dokler ni pritisnil hud mraz in dokler ni zapadel sneg. Šele potem nastopi čas počitka, v katerem urejujejo semena, popravljajo orodje in izvrše vse priprave za pomladansko delo. Običajno se v decembru ne sade drevesca, četudi je prostor za nje izkopen in pripravljen. Drevesca in grmičevje, ki ga prejmemo od drevesnic, se skupaj zakopljejo in pokrijejo z zemljo. V gorki zemlji naj počakajo do pomladi. Pač pa moramo pripraviti vse potrebno za pomladno sajenje. Izkopati moramo jame za drevesa in pripraviti gnoj in kompostno zemljo. Z gnojenjem dreves in zemlje lahko nadaljujemo. Vendar moramo v zimi uporabljati le gnoj, ki se še razkrajja. Ze razkrojen gnoj nam ne bo donasal koristi. Dokler še ne zmrzuje, ali ako zmrzuje le nalahko, smemo drevje obrezovati in grmičevje snažiti. Zavarovati moramo mlada drevesa pred zajčjo nadlogo. En sam par zajcev nam lahko v eni sami noči uniči delo vsega leta. Pregloda lubje mladih drevesc. Zavarujmo drevesnico vsaj z gosto žično ograjo, a pazimo da se spenja prva žica tik ob tleh. Posamezna drevesca zavarujemo tudi s tem, da jim okrog debela zavežemo bodeče dračje ali da jim deblo namažemo z lizolom.

Na zelenjadem vrtu je dela že manj. Kdor je zemljo prekopal, je že storil vse kar treba. Koristno zimsko delo je premetanje komposta, ker se potem na zraku, mrazu in v snegu lažje razkroji. Tudi se potem mrčes v kompostu prej ugonobi. Vrtnar, ki ne skrbi za kompostno zemljo in ki je ne zna uporabljati, je slab vrtnar. Vsakovrstni odpadki, ki morejo gniti, spadajo na kompost, kjer se pripravlja najboljša zemlja — kompostna zemlja.

Na cvetličnem vrtu je delo končano, ako so občutljiva grmičevja in rastline pokrite in s tem zavarovane pred mrazom. Zimzelene rastline in iglasta drevesca moramo pred mrazom dobro zaliti, ako ni bilo dolgo časa moče. Če nimajo dovolj vlage, se čez zimo posuše in ne zmrznejo, kakor mislijo nekateri vrtnarji. Večina rastlin v lončkih počiva in je najbolje, da jih pustimo pri miru. Hladen, ne premrzel kraj je zanje najugodnejši. Zalivajmo jih le toliko, da se ne posuše. Le kar cvete, kakor n. pr. krizanteme, naj se zaliva.

Gomolje in čebule cvetlic postavimo v decembru na toplejši kraj.

Nekaj o krompirju.

Krompirjeva juha, omaka ali pogača, zabeljen krompir, pečen ali pa samo kuhan, na razne načine zna skrbna gospodinja pripraviti krompir in ga tako postaviti bodisi opoldne ali zvečer na mizo številni družini pri hiši. Kar je Kitajcem v hrani riž, to je nam krompir! Brez krompirja si težko mislimo jedilni list naših gospodinj tako na deželi kakor tudi v mestu. Krompir kot vsakdanja jed nam po večini nadomestuje težko prebavljivo meso in druge mesne izdelke, poleg tega pa je še tako poceni. Sploh je po zdravniškem mnenju najbolj užitna in redilna dobro pripravljena mlečna in rastlinska hrana. Da je navadno po mestih na gosposki mizi tolikokrat meso, je pač vzrok predvsem v tem, da meščani nimajo najbolj pri roki dovolj mleka in zele- njadi in ker je priprava mesenin nekoliko enostavnejša kakor pa rastlinske hrane.

Da smo dobili krompir iz Amerike pred kakimi 400 leti (baje l. 1555.) in da so ga začeli saditi v naših krajih šele komaj pred 200 leti (od l. 1770. naprej), o tem je menda prepričan že vsak šolarček. Šele splošna lakota, pomanjkanje hrane in pa pre- poved sajena, je prisilila ljudi, da so ga začeli saditi in ga uporabljati kot hrano.

Kakor sadje tako je tudi krompir različne sorte in vrednosti: boljše in slabše ter zgodnje in pozne vrste. V naših krajih je posebno udomačen »O n e i d a« krompir, pa tudi drugih sort ne primanjkuje pri nas, kakor n. pr. nemški »J u b e l« krompir, ki da navadno osemkratni pridelek in je jako redilen ter odporen proti boleznim (raku).

Navadno vsebuje 100 kg krompirja 18 do 30 kg suhih snovi: škroba in belja- k o v i n. Da je v krompirju mnogo v o d e, se lahko tako prepričaš, da najprej stehtaš nekaj sveže olupljenih gomoljev, nato jih postaviš za par dni na toplejše mesto in potem jih še enkrat stehtaš. Običajno je v 1 q krompirja 12 do 27 kg (eno četrtno) škroba in 1 do 5 kg beljakovin.

Spoznal si že, da se nekateri krompir pri kuhanju rad r a z p o č i, drugi pa ne. Kako to? Najrajši razpoči tisti krompir, ki ima m n o g o škroba in malo beljakovin. Torej čim več je beljakovin v krompirju, tem rajši in bolje se skuha! Za solato pa je najboljši tisti krompir, ki vsebuje razmeroma malo škroba in je zato mokast. Naš »O n e i d a« krompir ima 7 krat več škroba kakor beljakovin, »J u b e l« krompir, pa skoro 9 krat več. Zato se prvi krompir pri kuhanju ne razpoči tako rad kakor drugi!

Pozimi moramo obvarovati krompir pred mrazom! Če zmrzne, zadobi navadno nek sladek okus. Včasih pa je sladek tudi brez zmrznjenja, oziroma celo zmrzne, pa nima sladkega okusa. O tem ste se že sami prepričali!

Zakaj zadobi krompir čez zimo včasih s l a d e k okus?

Nikar ne mislite, da krompir čez zimo v kleti miruje. V gomolju je kakor v mali tovarni: krompir naprej živi tudi čez zimo! Iz krompirja izhlapeva v o d a, zato se gomolji tako nagubijo. Poleg tega pa se še v krompirju redno z m a n j š u j e količina čez poletje nabranega škroba. Krompirjevi gomolji »d i h a j o« čez zimo... Krompirjev škrob se spreminja v sladkor, seveda počasi in nevidno...

Ako je toplota v kleti dovolj visoka (nekaj nad ničlo!), tedaj se spremeni samo toliko škroba v sladkor, kolikor se ga uporabi za »dihanje« krompirja. Tedaj se kar sproti uporabi ves sladkor in krompir ni sladek. Če pa v kleti pada toplota in sega celo pod ničlo, tedaj je pa »dihanje« krompirja p o č a s n e j e in v krompirju se na- kopiči več sladkorja kakor se ga lahko sproti uporabi. Takrat zadobi krompir sladek okus.

Seveda je posladkani krompir tudi uporabljen v gospodinjstvu. Tak krompir mo- ramo hraniti za nekaj dni na toplem, da začne boljše in hitrejše »dihati.« Pri takem p o s p e š e n e m »dihanju« se v kratkem času uporabi ves nakopičeni sladkor in tako zgubi krompir svoj neprijeten-sladek okus.

Še kako zanimivost bi lahko navedli o krompirju, vendar to pot dovolj, da si za- pomnimo vsaj to, o čemer smo danes spregovorili!

—Až.—

Koliko nas je in kako smo močni.

Slab gospodar je, kdor ne ve, kakšna mu je hiša in kakšno mu je gospodarstvo. Naša domovina Jugoslavija je naša velika, skupna hiša, zaradi tega ne bi smel biti med nami nobeden, ki bi ne vedel, kako velika je naša država, koliko ljudi biva v njej in kolikšno ji je imetje.

Kolika je Jugoslavija.

Naša domovina se širi od Triglava in Jadranskega morja na zapadu, do Vardarja na jugovzhodu. To je 1000 km ravne črte, ali dobrih petdeset dni hoda. Na jugu od Ohridskega jezera pa do Subotice in Maribora na severu, to je okrog 600 km ravne črte, ali trideset dni hoda. Državna meja ob vseh sosednjih državah in ob morski obali meri 4323 km. Površina Jugoslavije pa meri 248.987 kvadratnih kilometrov. Po velikosti je približno enaka Angliji, polovici Francije, za petino manjša od Italije, in Poljske, a večja od Češkoslovaške, Bolgarske, Rumunije, Madžarske, Grške, Avstrije, Nizozemske, Belgije i. dr.

Prebivalstvo po številu, veri in narodnosti.

Po ljudskem štetju v letu 1920. živi v Jugoslaviji okroglo 12.000.000 ljudi. Od teh odpade na Jugoslovane okrog 10.000.000, na ostale Slované 174.466 duš; Nemcev je okrog 500.000, Romunov 230.000, ostalo odpade na druge narodnosti. V Dalmaciji je 4526 Italijanov proti našim 612.000, v Dravski banovini 680 proti 1.000.000 Slovencev. Nemcev je v Savski banovini 122.000 med 2.445.000 Hrvati, med Slovenci pa jih biva 39.631. Madžarov je med Hrvati 70.000, v delih, ki so pred vojno pripadali Ogrski, pa 382.000.

Po veri je v Jugoslaviji pravoslavni 5.600.000, rimsko-katoličani 4.735.000, Mohamedancev 1.337.000, židov 64.000 in približno 250.000 raznih drugih ver. Po številu prebivalcev smo močnejši od Bolgarske, Grške, Madžarske, Avstrije, Belgije in mnogo drugih manjših držav.

Poljedelstvo. Jugoslavija je poljedelska zemlja, ker se 80 od 100 ljudi bavi s kmetijstvom in le 20 odstotkov z drugimi posli. Polj in vrtov je pri nas čez sedem milijonov, travnikov čez dva milijona, vinogradov skoro pol milijona, pašnikov tri in pol milijona, gozdov okrog sedem in pol milijona in ribolovnih voda 46.000 hektarov. Neplodne zemlje imamo le okrog dva milijona hektarjev.

Na tej zemlji se pri nas pridela povprečno pšenice in rži okrog 25 milijonov, ovsu 6 milijonov, koruze 37 milijonov, krompirja pa 15 milijonov centov.

Živinoreja je najvažnejši del našega kmetijstva. Po približnem štetju je pri nas konj in mul in oslov okrog poldrug milijon, rogat žvine pet in pol milijona, prašičev pet milijonov, ovc deset in koz dva in pol milijona. Na vsakih 1000 duš odpade tedaj pri nas 113 panjev in smo v tem oziru šesti na svetu. Z rogato živino smo na sedmem mestu in odpade na vsakih 1000 duš 420 živine. Prašičev odpade 400 na 1000 prebivalcev in smo na drugem mestu, a glede ovac smo na prvem mestu, ker odpade na vsakih 1000 duš 970 ovac. Če bi tedaj razdelili vse ovce med ljudi v Jugoslaviji, bi dobil skoro vsak svojo.

Nekoliko slabše je z rudarstvom, gozdarstvom in brodarstvom. Ta del našega gospodarstva je bil dosedaj v tujih rokah in nismo od njih imeli večjih koristi. Ali sčasoma bo tudi to postalo velik izvor našega narodnega bogastva.

*

Iz navedenega smo videli, kakšna nam je hiša, koliko nas je in česa nam je Bog dal. Imamo zemlje dovolj, žita več nego ga potrebujemo, sena, da ga lahko izvažamo v tuje države, gozdov, kakršnih nikjer drugje. Imamo svoje velike reke Donavo, Savo in Dravo, po katerih prevažamo žito iz nižin v gorske kraje in les iz gorskih krajev v doline. Imamo svoje morje, ki je odprta pot v svet. Imamo dovolj rudokopov,

posebno premogovnih, da lahko zalagamo svoje železnice in parnike. Le tega ne smemo pozabiti, da bomo gospodarji vsega le tedaj, če bomo složni. Složno moč nam daje Bog, in Jugoslavija bo med prvimi na svetu, ker živi lahko od tega, kar ima sama.

O naših spalnicah.



Topli dnevi so minili. Jutranja slana nas opozarja, da se bliža mraz in zima. Medtem ko smo doslej prebili dneve kolikor mogoče na prostem, se bomo odslej tiščali stanovanj in gorke peči. Čim več ima stanovanje pomanjkljivosti, tem škodljivejše bo našemu zdravju bivanje v njem. Zaradi tega je dobro, da spoznamo najpoglavitnejše pomanjkljivosti naših bivališč in jih znamo odstraniti.

Najprej si ogledajmo najvažnejšo sobo našega stanovanja: prostor, kjer prenočujemo ali spalnico. Zakaj je spalnica najvažnejša soba našega stanovanja? V prvi vrsti zaradi tega, ker v njej prebijemo največ ur. Razen tega pa človek v spanju, ko mu telo počiva, ne diha tako globoko kakor čez dan, ko se giblje. Zaradi tega je pač vsakemu jasno, da mora biti zrak v spalnici posebno svež in zdrav in da mora biti spalnica velika in prostorna. Na žalost so navadno spalnice najslabši prostori, ker si nečimeren človek misli: Saj tja tako noben znanec ne pogleda.

Kakšna bodi spalnica?

Spalnica imej velika okna. Okna naj bodo ves dan odprta, tudi ob slabem vremenu. Spalnica naj ne bo zakurjena, ampak le zvečer pogreta s tem, da odpremo vrata sosednje sobe, kjer se kuri. Zaradi tega si po možnosti izberimo tisto sobo za spalnico, ki ji okna gledajo proti jugu.

Ali naj spimo pri odprtem oknu?

Brez dvoma je to najboljše. Ali vsi ljudje tega ne preneso. Kdor se ni za to utrdil, ali kdor na to ni že od mladosti vajen, ta naj si pomaga s tem, da odpre samo zgornji del oken. Kjer pa teh ni, skrbimo vsaj za to, da hodimo spat v dobro prezračeno spalnico.

Prezračevanje je važno tudi za ostale sobe našega stanovanja. Kjer segrevamo stanovanje z lončenimi ali železnimi pečmi, je še celo prezračevanje potrebno. Ogenj v peči porabi namreč mnogo kisika, ker brez kisika v peči ogenj ugasne. Kisik pa moramo vdihavati tudi mi. Tedaj je treba uporabljeni kisik nadomestiti z novim. In to se zgodi, če pogostoma odpremo okna in prezračimo sobo.

Kmetske krušne peči nam ne kradejo kisika v izbah, ker se kurijo od zunaj. Zaradi tega je segrevanje z njimi bolj zdravo kot po sobnih pečeh. Tudi tako zvana centralna kurjava, ki se v zadnjem času uvaja v urade in večje šole, ne uporablja kisika iz sob in je zato najbolj zdrava. Ima pa tudi centralna kurjava svoje senčne strani. Marsikdo, ki biva v sobi, kurjeni po centralni kurjavi, toži, da je zrak »suh« in da ga sili h kašljanju. Vzrok pa ni suhi zrak, ampak, da se od peči centralne kurjave dvigajo drobceni deli prahu po sobi in jih vdihavamo. Sedaj, ko poznamo vzrok »suhega zraka«, vemo tudi kako si pomagati. Skrbimo, da bodo peči vsak dan obrisane z vlažno cunjico prahu in položimo na tako peč posodo z vodo. Hlapeča voda ovlaži prah, da postane težji in ne more plavati po sobi.

In še beseda o dolgih zimskih večerih. Tu je razsvetljava največjega pomena! Ne kvarimo si oči pri slabi razsvetljavi. Luč naj bo obešena ali postavljena tako, da nam senca rok in glave ne pade na delo, ki ga opravljamo. Tudi ne odlašajmo predolgo s prižiganjem luči. Oči so najdragocenejše, kar imamo. Kdor jih zanemarja, bo čutil težke posledice.



A. Pirjevec:

Nasredin in njegov osel.

5. Nasredin kupi oslovo seme.

Kdor ne seje, ne žanje; to velja tudi o Nasredinu. Delal ni, sejal ni, tako je ostal praznih rok in tudi torba njegova je bila prazna. Pod milim Bogom ni imel drugega nego podrto bajto z majhnim neobdelanim vrtom, puško, torbo in ženo.

Nekoč gre Nasredin na trg in brska po svoji navadi na smetišču ter najde novce. Revez misli, da ima groš, saj denarja sploh ni poznal posebno dobro, ker ga je imel le prav malokdaj. V tej misli se priplazi do doma in vpraša ženo:

»Žena, kakšen denar je to?«

»To je cekin, milost božja!« mu odvrne žena.

Ko je Nasredin slišal, da ima cekin, se tako razveseli, da ne ve, kaj bi počel. Pa zakliče ženi:

»Žena, prinesi mi opanke, torbo in puško!«

Žena odhiti in prinese. Nasredin zleze v opanke, si dene torbo krog pasu in puško na ramena ter hajdi po svetu! Od samega veselja pozabi posloviti se od žene in hiti iz hiše kakor burja. Žena pa v jok:

»Kam greš, gospodar, dravec?«

A Nasredin se je že izgubil v daljavi in uboga žena ostane sama doma, objokana, lačna in žejna.

Ko pride Nasredin v bližnje mesto, stopi v prodajalno in pozdravi:

»Bog daj, kramar!«

»Bog daj, kaj bi rad?«

»Prišel sem, da te vprašam, ali imaš oslovo seme?«

Trgovec, ki je poznal Nasredina že iz prejšnjih dni, mu odvrne:

»Nimam ga in v našem mestu ga sploh nihče nima; če pa hočeš, dragi, ga lahko dobiš v Sarajevu.«

Nasredin se odpravi v Sarajevo. Pride v mesto in stopi v trgovino:

»Bog daj, kramar!«

»Bog daj! Kaj bi rad?«

»Na mojo vero, kramar, rad bi oslovega semena in sem slišal, da ga imaš.«

»No, ga bomo našli,« odvrne trgovec.

»Na tvojo dušo, po čem ga daješ?«

»Pri moji veri, deset gramov za cekin.«

»Nikar tako, revež sem, daj mi dvajset gramov za cekin.«

Pogodila sta se in trgovec da Nasredinu za en cekin dvajset gramov semena rdeče pese, a Nasredin se odpravi domov in si izposodi pri sosedu motiko, razkoplje vrt in poseje namišljeno oslovo seme.



V bližini Nasredinove hiše je stala gostilna s prenočiščem. Še isti večer se je nabrala polna gostilna voznikov in konjev. In pridejo še Dalmatinci, ki so pripeljali eden in trideset oslov s seboj. Gostilničar jim reče:

»Za boga, tu ne morete prenočiti z osli, a v bližini je prazen vrt Nasredina, tam lahko privežete osle, za vas same se bo že našel prostor v gostilni.«

Dalmatinci so bili zadovoljni, gostilničar odpelje osle na vrt in jih priveže ob drevje.

Nasredin pa ni mogel od samega pričakovanja večerjati in je

spotoma prepeval. Ko pride domov, zažene puško in torbo stran in že rano zaspi. Ponoči se je petkrat prebudil in komaj se je svetlikalo, pomoli glavo skozi okno, da pogleda, ali so osli že pognali. Pogleda, gleda in vidi poln vrt oslov.

Zakriči ženi: »Žena, vstani, poglej, koliko oslov!« Hiti na vrt, odpelje trideset oslov v klet, a eden in tridesetemu, najmanjšemu, pogleda zobe, ga uščipne v gobec in ko priteče kri, reče svoji ženi:

»Pri bogu, žena, ta še ni zrel, daj, da ga pokrijeva z zemljo, ne mara dozori še danes.«

Ko se zdani, vstanejo vozniki, da odpravijo svoje konje, a vstanejo tudi Dalmatinci in iščejo svoje osle. Pridejo na vrt in zagledajo samo enega osla pa še ta leži pod kupom prsti in je že skoraj poginil. Kakor iz enega grla kličejo gostilničarja: »Birtuš, birtuš, kje so osli?«

Gostilničar se prestraši, misleč, da je osle kdo ukradel in priteče na vrat na nos iz gostilne na vrt. Pride na vrt in vidi samo enega osla in še ta je že skoraj poginil. Ves preplašen hiti v klet Nasredina, ali so nemara osli tam. Gostilničar v klet, Nasredin pa s puško za njim: »Kaj hočeš, lopov? Ali si prišel krast!«

»Za boga, nehaj! Ali si nor, ali pri čisti pameti?«

»Kaj bi nehal, ven! Če se ne zgubiš, te ustrelim! Sam sem kupil seme, sam sem kopal in sejal, a ti bi zdaj žel, to si mi mojster! Ven iz kleti!«

»Kaj si kopal, kaj sejal?« se čudi prestrašeni gostilničar.

»Sam sem šel v Sarajevo, kupil za cekin dvajset gramov oslovega semena, prekopal vrt, sejal in bral, a ti bi zdaj zastonj?!« se zadere nanj Nasredin ves besen.

»Kaj zastonj,« zakriči gostilničar, »Bog te kaznuj, tam so ljudje, njihovi so osli!«

»Kakšni ljudje, pojdi se solit ti pa oni!« se zadere Nasredin.

Gostilničar zbeži gologlav iz kleti in se odpravi na sodišče, se pritoži sodniku in mu razloži vse od kraja, kakor se je zgodilo. Sodnik posluša tožbo in veli, naj pridejo Nasredin in tožitelji. Kmalu se zberejo vsi na sodišču: Nasredin, gostilničar in Dalmatinci.

»Ej, Nasredin,« vpraša sodnik, »ali si ti ukradel osle teh ljudi?«

»Milost božja s teboj,« odvrne Nasredin, »nisem jih!«

»A odkod imaš toliko oslov?«

»Pri Bogu, dragi gospodar, šel sem v Sarajevo, kupil oslovega semena, prekopal svoj vrt, sejal sem, osli so pognali, okopal sem, osli so dozoreli pa sem jih požel,« odgovori Nasredin hodža.

»Kako boš to dokazal, ali ne vidiš, koliko jih priča proti tebi?«

»Pri Bogu! Lahko dokažem. Pošli žandarja po trgovca, od katerega sem kupil seme!«

Tako se je tudi zgodilo. Ko je prišel trgovec, so se zbrali vsi zopet pred sodnikom: Nasredin, gostilničar, Dalmatinci in trgovec.

»Ej, brate kramar, ali si prodal temu človeku oslovega semena?«

»Prodal, gospod!«

»Imaš še kaj takega semena?«

»Nimam ga več, gospod!«

»A odkod si ti reva dobila tisto seme?«

»Iz Albanije, gospod,« odgovori trgovec in se do zemlje prikloni sodniku.

Sodnik pa razsodi:

»Ljudje, zares je Nasredin dokazal, a sami veste, da Albanci še vraga osleparijo, pa da bi ne imeli oslovega semena! Ti, Nasredin, si dokazal, da so osli tvoji, pa jih imej! A ti gostilničar in vi vozniki dobite vsak pet in dvajset po podplatih.«

Vsi zapustijo sodišče, trgovec se odpravi domov, Nasredin tudi, a gostilničar in vozniki so jih dobili po podplatih. Gostilničar pa je moral plačati še osle.

Ko je prišel Nasredin domov, vzame sekiro, zajaše osla in se odpravi v planine po drva. Jaše, pelje vseh trideset oslov za seboj in si prepeva, da je odmevalo od gora. Zdajci se domisli, da prešteje svoje osle, se okrene in jih našteje trideset, a onega, na katerem je jahal, ne šteje.

»O, škoda ga je, kam se mi je izgubil osliček?« reče Nasredin in hitro razjaše osla, da bi jih laže preštel. Šteje in jih našteje trideset in enega.

»Glej ga no, spak ga je pripeljal, dozdej ga ni bilo, a zdaj je zopet tu!«

Zopet zajaše osla, šteje v tretjič, pa mu zopet eden manjka, ker ni štel onega pod seboj.

»No,« si misli, »saj jih imam trideset dovolj.«

Ko pride v gozd, priveže vse osle ob debelo bukev, sam pa spleza nanjo in odseka vse veje izpod sebe. Ko pripleza do srede, se loti tudi debela izpod nog. Tedaj gresta popotnika mimo, ga zasmehujeta in mu rečeta:

»Tepec, ne sekaj izpod sebe, vrat si boš zlomil, a lahko tudi vse osle ubiješ!«

»Zgubita se, kaj bi vidva, nisem vaju vprašal!« se zadere Nasredin.

Popotnika odideta in Nasredin seka dalje. Ko preseka drevo, pade deblo na osle in jih vse ubije, a tudi Nasredin je ves pobit in krvav. Tedaj se razjoče in reče:

»Bog mi je dal in mi vzel, ker nisem poslušal onih dveh.« Polagoma se pobere in gre za popotnikoma, da ju vpraša, kam se mu je izgubil trideset in prvi osel. Hodi in hodi, ju dohiti in vpraša:

»Ej, moža, če sta vedela, da bom padel in ubil svoje osle, vesta gotovo tudi, kam se mi je izgubil trideset in prvi osliček; torej prosim vaju, povejta mi!«

Moža vidita, da imata opravek z norim človekom in mu rečeta:

»Če hočeš torej vedeti, ti poveva po resnici: tvoj osel je šel v Prijedor za sodnika.«

Nasredin se odpravi v Prijedor. Ko pride v mesto, vpraša po sodnikovi hiši, stopi vanjo, vzame zobnico in gre v sodnikovo sobo. Sodnik sedi na divanu, kadi in srka kavo. Ko ga Nasredin zagleda, zavpije že pri vratih: »Na, mali, na, mali, na, mali, na!« Sodnik se začudi in ne ve, kaj bi s tujcem, a Nasredin stopi k njemu, ga zgrabi za brado, mu natakne zobnico, ga zajaše in zavpije nanj:

»Izdajica, kako se drzneš meni zbežati!«

Sodnik kliče na pomoč, sluge pritečejo, a Nasredin se zadere nanje: »Norci! To ni vaš sodnik, to je moj osel!«

Sodnik spozna, da je pred njim nor človek in ga prosi zlepa, naj ga pusti. Nasredin je v to pripravljen, če mu sodnik napolni zobnico s cekini. Sodnik mu to obljubi in Nasredin ga izpusti. Ko dobi od sodnika zobnico cekinov, gre na semenj, nakupi desetero dobrih konj in se odpravi z njimi domov.

JANEZKOVO 

V  NICI, 18.12.1930.

DRAGI JOŽEK!

 MI JE PRINESEL , , ,  + LEPO
 O ROBINZONU.  JEBIL TUDI PRI NAS +
IMEL = ,  + OSTRE , A  MU =
MOLEL IZ     ECA. NA  = IMEL
 TINČEK SE = SKRIL V , A GA JE
KMALU NAŠEL + , DA SE = HUDO  +
KRIČAL. FRANCEK PA =  + ČEPEL TAM
CELO .

SEDAJ DELAMO . KINČAMO GA
S STEKLENIMI , ,  +  TER ,  +
POZLAČENIMI , OČE = KUPIL MNOGO     .
TUDI  BOMO POSTAVILI POD . ZATO PA
MORAM SVOJE  KONČAT, KER GREM
NABIRAT MAH V  BLIZU . TINE
= ŽE TUKAJ S , ZATO TE POZDRAV=
LJAM ČREZ  + DOLINE

TV0J

JANEZEK  R



Sv. Miklavž.

(Francoska legenda.)

Pred davnim davnim časom so živeli trije otroci. Taki so bili, kakor so dandanašnji otroci. Radi so se igrali in radi jedli kaj dobrega. Bili so sirote. Niso imeli ne očeta ne matere. Živeli so sredi gozda v koči. Nabirali in jedli so sadje in razne koreninice. Niso vedeli, da so še druge boljše jedi na svetu. Zato so bili zadovoljni in srečni. Poslušali so petje ptičkov, poslušali šumenje studenčka, gledali, kako si ptički spletajo gnezda, se veselili mladičkov, ki so kukali iz gnezda in čivkali. Vsako gnezdo posebej, vsakega ptička so poznali. In tudi ptički so poznali njih. Nič se jih niso bali. Na rame so jim sedali in jim prepevali. Trije otroci in vsi ptiči in vse gozdne živali so se poznali in se imeli radi.

Nekega dne pa vidi najstarejši, da se ptički zbirajo in da se odpravljajo proč.

»Kam lete? Čez gozd lete. Kaj je na drugi strani gozda?« vpraša.

Ostala dva nista vedela. Gledala sta v nebo in mislila: »Kaj je na drugi strani gozda? Lepo mora biti tam. Vsi ptički lete tja.«

In so se bratje zmenili, da se podajo na pot za ptiči.

Šli so. Hodijo dolgo, noge so jim trudne, pa pridejo na lepo, belo cesto. Prišla je noč in bele ceste ni konca. Vije se skozi temo kakor bel strah. Otroci se prestrašijo, srčki jim močno bijejo. Primejo se za roke — in tečejo kar morejo. Pritečejo do temne hiše. Ob vratih stoji mož hudega obraza, še hujših oči.

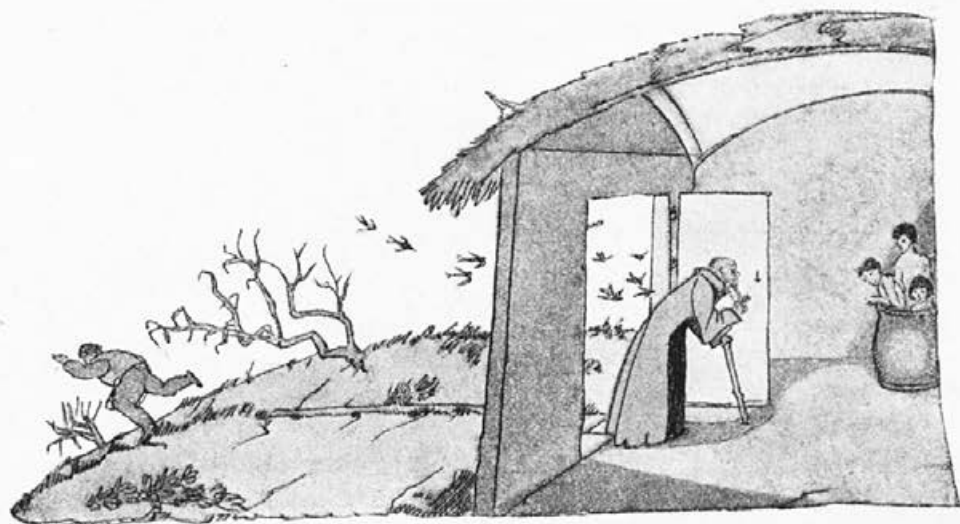
Najstarejši brat se ojunači in prosi: »Dobri mož, dajte prenočišča trem sirotam. Naša koča v gozdu je daleč daleč!«

Mož jih pogleda. Gleda jih dolgo in reče: »Stopite v hišo.« Odprl je črne duri in so vstopili vsi v kuhinjo. Sredi kuhinje je stala miza. Ob strani je bilo ognjišče. Na njem sta žarela dva ogla. Pa nista bila ogla, ampak so bile oči črne mačke.

Sedaj je hudi mož zaklenil duri in stopil k mizi. Tam je vzel dva noža in ju začel brusiti. Potem pa je vse tri brate prebodel. Ko so bili mrtvi, jih je zrezal na koščke in koščke nasolil in jih dal v veliko kad.

»To bo za zimo!« je dejal in se grdo smejal.

In je zima prišla in december. Po beli cesti stopa puščavnik. Brada mu je bila bela kakor sneg. Na nogah je imel opanke. Opanke so bile že obrabljene. Bog zna, kako dolgo pot je že prehodil. In Bog zna, od-



kod je prišel. Med potjo so mu ptički sedali na rame in so mu s petjem krajšali pot. Cvetlice so se mu priklanjale in njih vonj ga je objemal. Če mu je bilo vroče, mu je dežek zrak shladil, veterček pa mu potem pot sušil. Jablane ob cesti so sklanjale svoje veje in mu ponujale svoj sad, če je bil lačen.

Dospel je puščavnik do samotne hiše. Pred hišo stoji hudi mož. Ko zagleda popotnika, ga pozdravi in mu de:

»Vstopi, sveti Miklavž, v mojo hišo!«

Popotnik je bil res sveti Miklavž. Vstopi v hišo in reče, da bi rad večerjal. Nato pa pogleda hudemu možu v obraz in pravi: »Daj mi tistega mesa, ki ga imaš nasoljenega v kadil!«

Hudi mož se prestraši in zbeži skozi vrata na cesto in s ceste preko polj v gozd.

Sveti Miklavž pa je stopil h kadi in dejal:

»O mali otročiči, ki spite v tej kadi! Vzbudite se in pridite ven!«

In je dvignil tri prste. V kadi so se dvignili trije otroci.

Dejal je prvi: »Kako dobro sem spal.«

»Jaz tudi!« je rekel drugi.

Zadnji pa je povedal: »Zdelo se mi je, da sem v nebesih!«

Pa je izginil sveti Miklavž in je izginila temna hiša ob cesti. In so se trije otroci prijeli za roke ter se vrnili v svoj gozd.

Jaslice.



Na Češkoslovaškem se uče dečki v šoli ročnega dela kakor pri nas. V nekem razredu so se učenci zmenili, da bodo izdelali jaslice iz gline. Tu vidimo, kako so se mali potrudili.

Vse je iz gline, hlev, osebe in živali. Ko je bilo vse izdelano in posušeno, so vse preslikali z različnimi barvami in imajo sedaj jaslice, ki so ponos vsej šoli.



Na Miklavžev dan.

Bambrbam, bambrbam,
danes je Miklavžev dan.
Juhuhu, juhuhu,
sv. Miklavž je že tu.
Hahaha, hahaha,
koliko igračk ima.
Hihih, hihih,
zadaj Lucifer stoji.
Mihec se na jok drži,
ker se ga tako boji.

Lah Marijan,

IV. a r., v Sp. Šiški.

Kako smo sprejeli ministr. predsednika g. generala P. Živkoviča.

Pretekli teden sem doživel nekaj izrednega, kar mi bo ostalo v spominu vse življenje. Že v soboto nam je povedal v šoli g. učitelj, da se v nedeljo zjutraj ob 9. uri pelje skozi postajo Trbovlje ministrski predsednik general Peter Živkovič.

Rekel nam je tudi, da bo izstopil na postaji za nekaj minut in da ga bo pozdravila vsa šolska mladina. Z nepopisnim veseljem sem čakal prihodnjega jutra. Ob sedmi uri zjutraj sem šel v šolo, kjer smo se zbrali otroci vsak s svojo zastavico. Nato smo šli v vrsti na postajo, kjer je že čakala g. predsednika velika množica ljudi. Zastopana so bila razna društva, in sicer: Sokoli, požarna bramba, rudarji v svojem kroju, pevsko društvo »Zvon«, zastopniki rudnika z g. županom in rudniška godba.

Ko je vlak pripeljal v postajo, je godba zaigrala, na stopnicah salonskega voza sem zagledal g. predsednika v prekrasni uniformi. Ko je izstopil, ga je pozdravil g. ban dr. Pirkmajer, g. župan pa je imel lep sprejemni nagovor. Nato se je g. predsednik prijazno razgovarjal z navedenimi društvi, z gg. učitelji in šolsko mladino. Zapelo mu je tudi pevsko društvo »Zvon« prelepo pesem »Slovenec-Srb-Hrvat«. Po 20minutnem razgovoru se je g. general Peter Živkovič med sviranjem godbe odpeljal proti Ljubljani. Potem smo se otroci razšli veselih obrazov. Doma sem napisal najprej nalogo. Popoldan pa sem šel s starši na sprehod.

Kolarič Branko,

učence IV. a razr., Trbovlje-Vode.

Moj domači kraj.

Naš kraj je zelo lep. Obdan je s poljem, mimo katerega teče reka Lenava, ki dostikrat poplavi vsa polja. Večkrat vzamemo mami doma leseno korito, ki ga rabi za pranje in se gremo vozit po nanovo nastalem jezeru. Nedaleč ob reki stoji vas Predanovci. Stanovalci govorimo prekmursko narečje. Imamo šolo, trgovino, gostilno in še telefon, ki je napeljan v gostilno, kjer je posojilnica. Po vasi pelje občinska cesta. Po njej vozijo dostikrat avtomobili. Mi imamo tudi v vasi en avto.

Janža Ludvik,

7. šol. leto, v Predanovcih v Prekmurju.

Moja zajčka.

Jaz sem kupil dva zajčka. Eden je siv drugi pa rjav. Jesta zelo rada zelje, korenje, seno itd. Tega pa nisem vedel, da ima zajček toliko sovražnikov. Zadnji večer sem jih spustil po hlevu. Prišel je sedev maček in je vzel enega, zajček je kričal, potem smo šli za njim, da ga je izpustil. Bila je sreča, da je zajček odnesel zdrave pete, jaz pa veselo srce.

Ciril Vovk,

učenec II. raz., Češnjica pri Podnartu.

Pismo iz Suhora, Belokrajina.

Dragi čitatelji Našega roda!

Suhor je prijazna vas pod Gorjanci. Pozna jesen je že. Pri nas je pa toplo kot pomladi. Letos nimamo nič sadja. Vina smo mnogo pridelali. Radi bi ga spravili v denar. Kupcev ni. Denarja nam pa tako manjka! Radi čitamo Naš rod. V prvi številki nam je bila najbolj všeč povest o lovcu, psu, babi in policaju. To povest čitajo tudi naši mali bratci in sestrice. Besede čitamo mi veliki, slike pa mali. Da jih le vidite, kako se modro držijo pri čitanju! »V šolo še ne hodimo, pa že znamo,« se hvalijo. Sedaj radi čitamo, ko nas ne priganjajo več k delu. Jaz čitam rada zgodovinske povesti in gledam slike, da spoznam življenje naših prednikov. Trpeli so še več kot mi.

Suhor, 24. novembra 1930.

Gornik Terezija,

učenka 3. raz., 2. odd.

Kako je pri nas.

Mi imamo vrtnarijo, moj očka je vrtnar, seje in goji cvetice; tudi jaz jih rada zalivam in plevem gredice. Zato mi je mama kupila malo škropilnico in malo motiko. Tudi moje prijateljice součenke pridejo na naš vrt. Prav vesele so, kadar jim podarim šopek cvetic. Nagelček, fajgelček, rožmarin, iz tega Naš rod ti pušle nardim.

Vera Jemec,

II. r. Cankarjeve šole v Mariboru.

Šolski radio.

Pred tednom so na Ponikvi montirali šolski radio. Šola na Ponikvi je prva v šmarnem srezu, ki si je nabavila radio. Nabavili smo si ga s čistim dobičkom šolskih prireditvev. Tudi nadalje bomo prirejali igre, da bomo lahko vzdrževali radio. Marsikaj lepega smo že slišali iz evropskih oddajnih postaj. Veselimo se, da bomo tudi iz Ljubljane včasih slišali gospoda Milčinskega, ki nas bo zabaval s svojimi mičnimi pripovedkami, kakor jih priobčuje tudi v »Našem rodu«.

Bollé Milena,

V. r., na Ponikvi.

Pismo iz Slatine Radenci.

Gotovo se boste čudili, da se oglašam iz skrajno severne meje naše domovine. Hodim 1 uro v oddaljeno šolo. Drugo leto bom rešen dolge poti, ker zidamo novo šolo v Slatini Radenci. Imel bom potem pet minut do šole. Kraj pri nas je zelo lep. Poleti pride k nam dosti letoviščarjev, ki si iščejo tukaj zdravja. Imamo kislo vodo, ki je za kopanje in pitje zelo zdrava. Mi sicer ne znamo ceniti tega. S kislo vodo se pri nas umivamo, kuhamo in jo pijemo.

Dušan Vutkovič,

III. razred.

O kači in naših hišnih živalih.

Ko sem kopal krompir, sem videl na njivi kačo. Ko sem šel k nji, se me ni nič bala. Udaril sem jo s srpom in jo nesel na cesto. Nato sem pogledal, kaj ima vse v gobcu, videl sem strup in majhne zobke. Potem sem jo razsekal na drobne kose in sem jih dal kuram, kure so te koščke požrle. Nažrle so se tako, da jim je golt izstopil. Naše kure so sploh zelo koristne, ker žro miši in kače. Mi imamo tudi dve mački, ki sta vsakemu prikupljivi, četudi sta veliki tatici in krada mleko, kjerkoli ga najdeta. Imam ju rad, ker obe spita pri meni. Pri nas imamo tudi psa. Ta je velik potepuh, vedno hodi z drugimi psi okoli. Pri nas je tedaj cela menažerija.

Gernot Pučnik,

IV. r., Prevalje.

Kako izdelujejo pri nas lončeno posodo.

V Nemški vasi, Prigorici, Dolenji vasi, Blatah in Rakitnici izdelujejo lončeno posodo. Ker vem, da Vas bo zanimalo, Vam hočem to nekoliko opisati. Najprej gredo po glino v Kočevje ali pa na naše brezje. Ko jo pripeljejo, se mora posušiti. Potem jo dobro zmečkajo in stlačijo. Čez nekaj časa jo razrežejo na kose. Nekateri so večji nego drugi. Večji so za modle ali pečnice, manjši pa za lonce, sklede, latvice in drugo posodo. Ako hočejo delati pečnice, morajo dati večje kose v modle ali oblike vsake vrste. Če hočemo narediti srednje veliko peč, tako zvano kmetiško peč, moramo narediti 20 modnic, 4 vogale in 6 (simk) »simsov« ali obrobkov enakega vzorca. Kadar delajo peči, ni treba vrteti kolovrata kakor pri drugi posodi. Če pa hočemo delati drugo posodo, n. pr. sklede, moramo delati z rokami in nogami. Najprej moramo narediti za pest veliko luknjo v glino in vrteti kolovrat. Držati moramo roko tako, da se naredi okrogla oblika. Ko je posoda narejena, se mora sušiti na deskah. Kadar je že narejeno 1000 do 2000 kosov posode, začno pripravljati drva, katerih gre za enkrat 3 m³. Tisti teden prej začno cinati posodo z raztopljenim svincem, da se bolj lepo sveti. Ako hočejo še opisati, morajo vzeti posebno barvo na čopič in risati. Ko je zopet malo suho, denejo vso posodo v peč ali ožago, v katero gre večje posode 1000 do 2000, igrač pa 5000 do 6000. Na obeh straneh peči je velika luknja, kjer gorijo 1 m dolga drva. Ko je že zadosti žgano, vzamejo iz peči, še enkrat ocinajo in spet ožigajo. Ko je to gotovo, pa zlože na vozove in gredo z njo v razne kraje.

Cilka Lesar, IV. r., v Ribnici.

Kako je goljuf vraga prekanil.

Živel je svoje dni goljuf, kateri je znal prekaniti vsakega človeka. To je bilo vragu všeč, ker je mislil, da ga ima že popolnoma v oblasti. Odpravi se torej k njemu in mu reče: »Čul sem, da znaš dobro goljufati. Jaz tudi! Razdeliva si, kar bova pridobila v družbi obadva. Ti boš imel zgornje, jaz pa spodnje!«

Goljuf je bil s tem zadovoljen. Posejeta pšenico. Jesen pride. Goljuf je imel gornje in je žito požel, vrag pa je pipal strnišče.

Vrag mu očita: »Prekanil si me, ali me ne boš več. Drugič bo moje zgornje in tvoje spodnje!«

Vsadita krompir. Poleti ga okopavata in obsujeta. Jesen pride. Vrag požanje krompirjevko, goljuf pa krompir izorje. Vrag mu reče: »Zopet si me ogoljufal! Sedaj bo pa zgoraj in spodaj moje v sredi pa tvoje.«

Posejal je goljuf koruzo. Jeseni mu pomaga vrag spravljati storže, sam pa dobi slamo.

Enočno mu vrag nevoljen reče: »Goljuf si čez vse goljufe. S teboj se ne bom več pečal.« Nato se jezen povrne v pekel.

Dolinar Marjan, 5. raz., v Škofji Loki.

Moja nesreča.

Ko sem bila jaz majhna, se mi je večkrat pripetila kaka nesreča. Eno teh nesreč vam hočem opisati. Bila sem stara 6 let. Senčili smo se pod košatim orehom. Kar priskače mlado žrebe iz hleva ravno pod oreh. Brat ga je udaril po hrbtu, žrebe zbeži tja po cesti proti vrtu. Mene, ki sem bežala pred njim, dohiti, podre na cesto in mi takoj izbije dva zoba, na čelo mi pa zada globoko rano, tako da sem padla v nezavest!

Ko sem se prebudila, sem se znašla na postelji. Dolgo sem nosila obvezano čelo. Še sedaj se mi pozna brazgotina, zoba sta mi pa zrasla.

Julka Jelovšek, na Drenovem griču.

Vrabčevo življenje.

Pomlad se je vračala. Komaj sta jo dočakala dva vrabca, ki sta prejšnjo zimo mnogo trpela. Obljubila sta si večno zvestobo in zgradila sta si gnezdo pod streho neke kmetijske hiše.

Srečno sta preživela prve tedne v svojem bivališču. Mlada ženica je znesla štiri jajčka. Nekoč sta se stepla in pri tej priliki sta vrgla dve jajci iz gnezda. Žena je bila zaradi tega zelo ogorčena in je grozila svojemu možu z ločitvijo. Naposled sta se zopet spoprijaznila. Nekega dne se zasliši

iz enega izmed jaje »pips« in za nekaj časa zopet »pips«. Starka je nato zelo previdno odstranila lupine jaje in luč sveta sta zagledala dva majhna vrabčka. Čeprav sta bila še napol naga in mokra, sta se vendar že drzno ozirala po gnezdu. Imenovali so ju Pips in Čips. Vrabčka sta rastle in z njima pa tudi skrbi njih staršev. Nprenehoma sta odpirala rumena kljuna in zahtevala hrane. Stara sta morala venomer nositi hrane.

Nekega dne je odletel vrabec zopet z doma, da bi poiskal hrane. Priletel je na lekarnarjevo dvorišče, ki je pravkar napravil strup za podgane. Stari vrabec se ni zavedal velike nevarnosti in je pojedel veliko množino teh kroglic. Komaj je bil nasičen, je že prišel strup delovati. Vse je videl ubogi vrabec narobe in če se je obrnil sam, je videl zopet vse narobe. Vdati se je moral svoji usodi in je umrl v velikih bolečinah. Našli so ga lekarnarjevi otroci in so ga pokopali v senčnatem kotičku na vrtu.

V začetku so se njegova otroka in že na zelo žalostili, toda kmalu je bil žalostni dogodek pozabljen.

Med tem sta mlada toliko zrastle, da jima je postajalo gnezdo pretesno in mati ju je učila uporabljati peruti. V začetku je bilo to sicer težko, ali čez čas sta že sama priletela na dvorišče ter se nasitila z zrnjem, ki je bilo namenjeno piščetom. Napočila jima je zlata doba; žito je namreč dozorevalo. Vsak dan sta se spravila na drugo njivo in se mastila z rumenim zrnjem. V družbo nista mogla zahajati, ker

bi se morala sramovati svoje debelosti in pa tudi praznične obleke nista imela, ker sta se vedno valjala po prahu in blatu. Pod perjem sta imela cele naselbine uši in drugega mrčesa. Umivala se nikdar nista. Tudi petja se nista hotela učiti, zato tudi razen »pips« ničesar nista znala. Držna pa sta bila bolj ko vsaka druga žival na svetu.

Tedaj je prišel najlepši čas za vrabca, namreč čas trgatve. Od svojih starejših tovarišev sta izvedela, da je grozdje v okoličih Ljutomera in Ormoža najboljše. Hitro sta zapustila dom in mater in sta se preselila v prijazne Slovenske gorice. Grozdje sta zobala v velikanskih množinah. Posledica tega je bila seveda griža, od katere pa sta kmalu zopet ozdravela. Tako sta preživela nekaj lepih tednov v goricah. Toda hitro je minulo veselo življenje. Postajalo je vedno bolj mrzlo.

Nekega jutra je pokrivala bela odeja zemljo. Tedaj pa prične tudi za naša dva vrabca resnejša doba. Dostikrat jima je primanjkovalo hrane. K sreči sta si pridobila prijateljico — malo Liziko, ki je bila zelo pridna deklica. Dajala jima je vedno kruha in drugo, ali s časom jima je bilo to še premalo. Takrat sta kradla. Najbolj sta ljubila hiše, pri katerih so bile kokoši, ker tam je še vedno kaj ostalo za uboga ptička. Spala pa sta vedno v hlevu pri Lizikinih kravah.

Zima je minula in sneg se je stalil. In naša Pips in Čips, pa sta preživela še mnogo srečnih let.

J. T.,

IV. r. realne gimnazije v Ptuj.

Tebi, Karlek, v spomin!

Še včeraj je sijalo solnce tako lepo, danes pa se je skrilo. Skrilo se je, da ne vidi solz mnogih, ki plakajo za Karlekom — malim Karlekom, kateremu več ne žare tiste velike oči, kateremu se ne krožijo več usteca na smeh, kateremu ne bije več drobno, nedolžno srčce.

Med svečami, med krizantemami leži bled in mrzel — on, ki je bil pred nekaj dnevi zdrav in vroč.

Kako si se veselil Miklavža, kako si štel dneve! Božič bo kmalu, kako si hrepenel po njem, kako klical vse tiste lepe dneve, ki prinašajo otrokom radost. Karlek, in tebe ni in te ne bo! — Toda ti se smehljaš tam v nebesih; si angelček, ki uživaš srečo, katere je deležen le malokdo. Spomni se v nebesih tudi nas, nas, ki plakamo za teboj in smo žalostni!

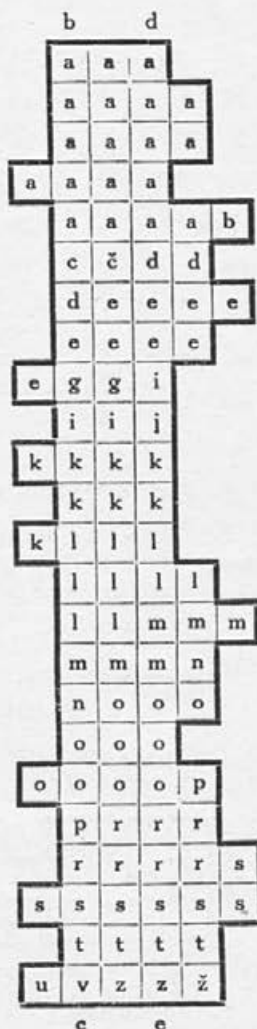
Mala Nedelja, 4. decembra 1930

Tvoja učiteljica.

Mozaik.

(Iv. Gabršček — Guštanj).

Navpično od b do c in od d do e bereš dva znana narodna pregovora.



1. ptič
2. otrok
3. kmet, ki orje
4. rokodelc
5. draga kovina
6. bela snov
7. kamen
8. zdrobljeno seno
9. belo hranilo
10. voda
11. žensko ime
12. spremljevalec vitezov
13. pod nosom
14. krojaška potrebščina
15. bela snov
16. žensko ime
17. suha trava
18. žensko ime
19. mesto v Sibiriji
20. žensko (judovsko) ime
21. umazana voda
22. junak (sv. pismo)
23. del človeške glave
24. mesto v Jugoslaviji

Uganka.

(Ernest Tiran.)

Hrbeč imam, nisem zajec.
 Ciste imam, nisem bukev.
 Skorjo imam, nisem krušč.
 U meni je polno drobnih črvičkov.
 Alo, kar vas je bistrišč fantičkov.
 Če jišč z očmi polovite,
 v svoji glavi lepo vzgojite,
 dober red dobite.

Rešitve ugank iz 2. številke.

Mozaik.

1. Izak, 2. krpa, 3. norec, 4. Jordan, 5. Drava, 6. zvočnik, 7. jazbec, 8. Rus, 9. Nil, 10. Sava, 11. Apih, 12. Orkan, 13. grob, 14. Mars, 15. pečat, 16. Jakob, 17. kura, 18. rabin, 19. miš, 20. lešnik, 21. inserat, 22. nadloga, 23. gozd, 24. kuluk, 25. krava, 26. mošeja, 27. veka, 28. Enej, 29. Varna, 30. plača, 31. kanja, 32. ključ, 33. bajta, 34. kočar, 35. batist.

1. Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača.

2. Kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri.

Prav so rešili: Zupupanc Eleonora v Mariboru; Sbil Henrik iz Mokronoga; Jelenec Alenka iz Maribora; Fortič Bojan iz Ljubljane; Lavorka Vodopivec iz Maribora; Pečovnik Alenka iz Maribora; Cirman Anica z Viča; Sedej Viktor iz Sp. Šiške.

KRIŽANKA:

Vodoravno: 1. miris, 5. napad, 9. zar, 11. tak, 12. Celovec, 13. pan, 14. nem, 16. nikar, 17. pekel.

Navpično: 2. iz, 3. racak, 4. Irena, 6. Atene, 7. pacek, 8. ak, 10. rop, 13. pi, 15. me.

Prav so rešili: Stojasavljevič Marjan iz Rog. Slatine; Urh Hilko, Fortič Bojan, Karič Josip, Triler Rudolf iz Ljubljane; Vodopivec Lavorka, Jelenec Alenka, Maček Frida iz Maribora in Križnar Cilka iz Zg. Šiške.

Kako uganemo starost?

Kako uganemo, koliko let in mesecev je človek star?

To se zgodi tako:

Recimo mu, naj si napiše skrivaj na listek s številko, v katerem mesecu v letu je rojen. (Če je rojen v januarju, napiše štev. 1, če v februarju, štev. 2, itd.) To število naj pomnoži z 2, zmnožku naj prišteje 5, vse skupaj pomnoži s 50, k vsemu prišteje število svojih let, od vsega odšteje 365 in sedaj naj pove število, ki ga je nazadnje dobil. Mi pa mu povemo, koliko let je star in v katerem mesecu je rojen. Kako? To bomo spoznali iz tega primera:

Mihec je rojen v juniju (6. mesec) in je 12 let star. On tega ne pove, ampak razčuna:

$$\begin{array}{r} 6 \times 2 = 12 \\ 12 + 5 = 17 \\ 17 \times 50 = 850 \\ 850 + 12 = 862 \\ \quad 862 \\ - \quad 365 \\ \hline \quad 497. \end{array}$$

Mihec nam pove štev. 497. Mi pa prištejemo temu številu še 115:

$$\begin{array}{r} 497 \\ + 115 \\ \hline \end{array}$$

in dobimo 612,

kar pomeni, da je Mihec rojen v juniju (štev. 6.) in je 12 let star.

Poizkusite še vi, ugankarji.

Računska uganka.

Nekdo kupi fotografski aparat in knjigo. Za oboje da 110 Din. Fotografski aparat je stal 100 Din več kakor knjiga. Koliko je stal aparat in koliko knjiga?

Upravi lista »Naš rod« v Ljubljani.

Sestavila sem križanko in jo pošiljam, da jo objavite v Vašem listu.

1	2	3	4	5	6	7
	8			9		
10				11		

vodoravno:

1. plod,
5. prevozno sredstvo,
8. tuj denar (okrajš.),
9. starši,
10. žensko krstno ime,
11. krava.

navpično:

2. žensko krstno ime,
3. pokoj,
4. doba (tujka),
5. spleteno kmečko orodje,
6. isto kot devet vodoravno,
7. zdravilo.

Gretica Sušec,

učenka 6. razreda osn. šole, Gor. Radgona.